

-VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спільно - політичний місячник

З М І С Т

Звернення Проводу ОУН до Української Громадськості у 10-річчя з дня смерті сл. п. Степана Бандери	2
Меморіал у справі створення Українського Католицького Патріархату	5
Інж. Осип Бандера — Відійшов як справжній революціонер	7
С. Мудрик — З судової залі	14
Петро Кізко — Над могилою Провідника	16
„Моя молитва” — у 40-річчя ОУН	17
Д-р М. Кушнір — Большевицька філософія	18
Софія Наумович — „Геніяльний” Пушкін	21
Микола Щербак — 15 жовтня 1959	22
Михайло Островерха — У 500-ліття Макіявеллі	23
Вол. Гаврилюк — Зустріч з мистецтвом і мистцями	25
Роман Завадович — Св. княгині Ользі	26
С. Закусило — Надія його життя	27
Хроніка	28
Документи з того боку	29

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION (Act of October 23, 1962; Section 4369. Title 39. United States Code). Publisher: File two copies of this form with your postmaster. Postmaster: Complete verification on page 2. Form Approved, Budget Bureau No. 46-R029.

1. Date of filing Oct. 1 1969. 2. Title of publication *Visnyk — The Herald*. 3. Frequency of issue Monthly. Exc.: JULY-AUGUST when BI-MONTHLY not MONTHLY. 4. Location of known office of publication (Street, city, country, state, zip code): 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009. 5. Location of the Headquarters or General Business Offices of the publishers (Not printers): O. D. F. F. U., Inc. 315 E. 10th St., New York, N. Y. 10009. Names and addresses of publisher, editor, and managing editor. Publisher (Name and address): Organization for the Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc., New York. Editor (Name and address): Wlacheslaw Dawydenko, 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009. Managing Editor (Name and address): John Wynnyk, 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009.

7. Owner (If owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owner must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual must be given). Name, Address: Organization for the Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc. 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009, (No stock holders). Principal Officers: John Wynnyk, President, 315 East 10th Street, N. Y. 10009.

8. Known bondholders, Mortgagees, and security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgagees or other securities (If there are none, so state). Name, address: none.

9. For completion by nonprofit organizations authorized to mail at special rates (Section 132.122, Postal Manual) The purpose, function, and nonprofit status of this organization and the exempt status for Federal income tax purposes. Have not changed during preceding 12 months. Have changed during preceding 12 months. (If changed, publisher must submit explanation of change with this statement).

10. Extent and nature of circulation.

A. Total no copies printed (Net Press Run) Average no. copies each issue during preceding 12 months 22,000. Actual number of copies of single issue published to filing date 2,000. B. Paid circulation. 1. Sales through dealers and carriers, street vendors and counter sales 275. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 25. 2. Mail subscriptions. Average no: copies each issue during preceding 12 months 19,275. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1,752. C. Total paid circulation. Average no. copies each issue during preceding 12 months 19,547. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1,777. D. Free distribution (including samples) by mail, carrier or other means. Average no. copies each

issue during preceding 12 months 825. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 75. E. Total distribution (Sum of C and D). Average no. copies each issue during preceding 12 months 20,372. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1,825. F. Office use, left-over, unaccounted, spoiled after printing. Average no. copies each issue during preceding 12 months 1,628. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 148. G. Total (Sum of E & F — should equal net press run shown in A). Average no. copies each issue during preceding 12 months 22,000. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 2,000.

I certify that the statements made by me above are correct and complete. (Signature of editor, publisher, business manager, or owner): John Wynnyk.

З ПІДПІЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

У поширюваній в ССРСР на циклостилї публікації (російською мовою) п. н. „Рік прав людини в ССРСР триває” подано такі нелегальні видання, що вийшли останнім часом:

Рой Медведєв — Перед судом історії. Це — тритомове дослідження життя і особи Й. Сталіна, його правління і злочинів.

„Світлана Сталіна і її „Двадцять листів до друга”. Анонімовий автор, аналізуючи книжку Світлани Алілуєвої, закидає їй нещирість, намагання виправдати Й. Сталіна і всю його вину перекласти на Берію та генерала Власка, начальника сталінської охорони.

Петро Якр — Лист до ЦК КПСС і до редакції журналу „Коммунист”. Лист написаний у зв'язку з появою в ч. 2 цього журналу апологітичних статей про Й. Сталіна. Автор наводить багато маловідомих фактів, як, наприклад, список розстріляних „ворогів народу”, список 22 „героїв Советського Союзу”, переважно летунів, героїв боїв в Іспанії, розстріляних без суду в жовтні 1941 року.

З приводу цих же статей написав листа Леонід Петровський, історик, внук Г. Петровського, який втратив батька в епоху сталінських репресій.

„Процес чотирьох”. Збірник матеріалів у справі Галанскова, Гінзбурга, Добровольського і Лашкової. Уклав і подав коментарі П. Литвинов.

Валентин Турчин — Інерція страху. Філософський розгляд питань сучасного суспільства.

Держава і соціалізм. Марксистська аналіза ССРСР. Праця студентів-істориків.

О. Олицька — Мої спогади. Мемуари члена партії есерів про її перший арешт і про довгі роки в соловецьких і колымських таборах.

А. Вольпіні — Юридична пам'ятка для тих, кого мають допитувати. Закликати до КГБ можуть кожного — іноді для цього досить того, що число вашого телефону є в записнику, взятому під час обшуку в людини, яку ви мало знаєте.

ВІСНИК

СИМВОЛ
УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ
(1909 — 1959)

„Не зіб'ється з дороги той, хто кожний крок, всю свою
увагу скерус на головну мету — визволення України —
Степан Бандера

ЗВЕРНЕННЯ ПРОВІДУ ОУН ДО УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ У ДЕСЯТИРІЧЧЯ З ДНЯ СМЕРТИ СЛ. П. СТЕПАНА БАНДЕРИ

Українки і українці у вільному світі!

Десять років тому, 15-го жовтня 1959 року, в Мюнхені, в Західній Німеччині, з руки московського агента згинув Провідник Організації Українських Націоналістів Степан Бандера. Випколений і висланий органами КГБ, убивця уклав спеціально сконструйованої в Москві для політичних атентатів газової пістолі, щоб обманути поліцію і залишити враження наглої природної смерті. За цей ганебний злочин убивцю Сташинського нагороджено в Москві високим державним орденом СРСР — орденом „червоного прапора”.

Убивство Степана Бандери завдало глибокої рани Організації Українських Націоналістів, потрясло українською політичною еміграцією і широкою дуною відбилось на українських землях, де ім'я Бандери було і залишилось символом безкомпромісової боротьби за визволення України, символом боротьби Києва проти Москви.

Після того, як стверджено, що Степан Бандера упав жертвою атентату, протягом двох років більшовики поширювали різні версії цього убивства, приписуючи його то самим же українським емігрантам, то німецьким чинникам.

Але сталося так, що убивця змушений був сам втекти на Захід і, віддавшись в руки німецької поліції, признався, що це він убив Степана Бандеру, а перед тим д-ра Ребета. Цей день, п'ятниця 17-го листопада 1961 року, в якому німецький уряд повідомив світ про втечу на Захід 12 серпня 1961 року Сташинського, убивці Бандери, увійшов в післявоєнну історію КГБ як „чорна п'ятниця”.

Перед Федеральною Судовою Палатою в Карльсруге в днях 8 — 19 жовтня 1962 р. відбувся судовий процес, на якому фактично засуджено не Сташинського — „знаряддя злочину”, а його наказодавців, голову уряду СРСР Хрущова, голову КГБ при Раді Міністрів СРСР О. Шелепіна і їхніх катів-помічників.

Лекцією „коекзистенціальної політики” називала тоді об'єктивна західно-європейська преса реакцію боннського уряду на процес в Карльсруге, де „виявилось криваве, розпачливе змагання українського народу за своє самовизначення”. Німецький уряд, ствер-

джуючи, що властивим винуватцем у смерті Бандери є „совєтські органи”, обмежився в лагідному тоні протестаційною вербальною потою, на яку Москва навіть не відповіла.

Міжнародна Комісія Юристів у Швейцарії обмежилася лише опублікуванням перебігу процесу в Карльсруге, скваліфікувавши убивство Бандери як „міжнародно-правний злочин”, а Комісія Прав Людини при ООН у своїй відповіді зазначила, що „не має змоги заініціювати будь-яку, пов'язану зі скаргною, акцію щодо порушення прав людини”.

В ім'я „мирного співжиття” Захід не хотів дразнити Москви справою учиненого з її наказу убивства Степана Бандери.

Криваву розправу зі своїми противниками на теренах чужих держав, з якими утримує Москва нормальні дипломатичні відносини, практикує вона віддавна. Ще в часи Івана Грізного простягала вона руку до Білоруси, щоб знищити втікача-емігранта князя Курбського. Мазепинська еміграція в Західній Європі жила під постійною загрозою з боку агентів царя Петра I, а небожа Мазепи Андрія Войнаровського і полк. Григорія Герцика схопили царські поспіаки, першого в Гамбурзі 1716 р., а другого у Варшаві і насильно вивезли в Московщину. Убивство Головного Отамана Симона Петлюри в Парижі у 1926 році і основоположника та першого Провідника ОУН полк. Євгена Коновальця в Роттердамі у 1938 році — це були підступні акти індивідуального терору, в яких тепер Москва призналась, щоб застрашити й спаралізувати волю до боротьби у своїх політичних противників, дармащо Ленін і його партія свого часу гостро засуджували практикований до революції в Росії підпільними організаціями індивідуальний терор.

Цянкалієва пістолія, від якої згинув Степан Бандера — це був вершок чекістської мордувальної техніки, яка перейшла численні етапи свого розвитку від сокири, зашморга, звичайної пістолі і пекельної машини, застосованої в Роттердамі. В архівах ЧК-ГПУ-НКВД-КГБ колись розкриють дослідники, скільки людей у вільному світі, які відважилися виступати проти Москви, і скільки її противників у самому СРСР нагло померло „на удар серця” — вдихнувши випари ціянкалію.

Як вірадиний факт, який свідчить про те, що український національно-визвольний рух знаходить все більше зрозуміння на Заході, можуть бути численні голоси світової преси у зв'язку з процесом в Карльсруге. Ось лише кілька з них:

„Бандера — легендарна постать!” — писав у ті дні „Нью Йорк Гералд Трібюн”. — „Найпомітнішим процесом, що відбувся в Західній Німеччині”, назвав процес в Карльсруге англійський часопис „Гардієн”. — „Суд розглядав... замордування Степана Бандери, наймогутнішого і найрішучішого провідника українських на-

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003

ціоналістів", — писав часопис „Чикаго Дейлі Ньюз". — „Дресованим собакою проф. Павлова" — назвав Сташинського Італійський часопис „Маттіно". — „Уперше процес в Карльсруге кидає світло на долю цілого народу, над яким уже протягом віків панують чужинці", — зазначав німецький часопис „Касселер Пост". — „Мюнхенер Меркур" звертався до читачів: „Ще ніколи за час совєтської „відлиги" не виявлялося з такою ясністю, як на цьому процесі, що не лише підпорядковані органи, але також сам совєтський уряд застосовує підступні вбивства як засіб політичної боротьби". — Відомий французький часопис „Фігаро" писав: „Скільки українців уже згинувло в боротьбі за незалежність їхньої батьківщини, скільки було пораних, скалічених або вбитих агентами московського КГБ? Список їх уже довгий. Видно, що Москва боїться їх впливу, коли докладає стільки зусиль для їх знищення". — „Саарбрюкер Цайтунг" констатував: „Після XX партійного з'їзду світ почув з уст найвище поставленої особи, що Сталін замордував мільйони людей, але дехто не знає, що методи Сталіна, методи ліквідації, по суті не змінилися". — Американський військовий часопис „Стар енд Страйпс" зробив слушний висновок з процесу, ствердивши, що „справжні вбивці сидять у Москві". І „Дойче Цайтунг" також коротко ствердив, що „сталінізм в СРСР не помер, він лише діє тепер витонченішими методами". Цілий ряд газет обурювались, що вирок винесений Сташинському занадто м'який.

З того часу минуло десять років. За цей час світ перейшов новий етап малих воєн, заворушень і інспірованих Москвою революцій. У Кремлі повалили Хрущова його товариші з „колективного керівництва", і панують тепер там його безбарвні наступники — бюрократи Брежнєв і Косигін, ладні кожної хвилини пожертви один одного. „Вічна приязнь" Москви і Пейпінгу обернулася на смертельну ворожнечу, готову вибухнути затьмяною війною. „Комуністичний моноліт", створений Сталіним, розвалився, і Москва судорожними зусиллями, дипломатією і танками памагається затримати при собі сталінську спадщину. Всередині Російської імперії назрівають опозиційні і революційні сили поневолених народів, передусім націоналістичної молоді, і російські володарі, в обличчі зростаючої небезпеки розвалу „тюрми народів", шукають рятунку у поверненні сталінізму.

Минуло десять років з дня смерті Степана Бандери, але незмінним залишилося прагнення українського народу до волі і державної незалежності, прагнення самому порядкувати своєю долею так, як роблять це інші народи у своїх державах, навіть у малокультурних новопосталих державах Африки. І гостро актуальними й сьогодні залишились теоретичні праці Степана Бандери як ідеолога українського революційно-визвольного націоналізму, як теоретика і практика української національно-визвольної революції, який твердив, звертаючись до українських патріотів: „Не зіб'ється з дороги той, хто кожний крок, всю свою увагу скерує на головну мету — визволення України".

Серед галасу, політичних безпредметних дискусій, проповідуваних орієнтації на чужі сили, капітулянтських „реалітетів" і націонал-комуністичних концепцій чуємо голос Степана Бандери: „Ми боремося проти московського більшовизму у всіх його проявах, на всіх ділянках. Наша боротьба революційна, безкомпромісова, тобто ми заперечуємо, відкидаємо і поборюємо все більшовицьке по суті, що він приніс і накинув українському народові, відкидаємо принципово, повністю. Дошукувались, відрізняти в більшовицькій системі позитиви — невірно і з погляду революційної стратегії шкідливо". А про націонал-комунізм Степан Бандера писав: „Вірними і правдивими виразниками чи борцями національних стремлень націонал-комуністи не можуть бути ніколи, оскільки комунізм, якого вони не відрікаються, завжди залишається ворогом нації, її вартостей і самобутнього життя. Тому національно-самостійницький рух не може ніколи примиритися з націонал-комунізмом ані піти його шляхом..."

Степан Бандера був глибоко переконаний, що повне і тривке визволення поневолених Москвою народів можливе тільки після її повної, остаточної поразки в революційних повстаннях тих народів. Тільки розвал московської імперії на вільні, суверенні національні держави та обмеження Росії її етнографічною територією можуть принести народам Східної Європи і підсовєтської Азії волю та забезпечити мир у світі.

Степан Бандера був революціонером-провідником, талановитим організатором і політичним діячем великого масштабу. Як найвищий принцип своєї діяльності він ставив соборність-всєукраїнськість чину, доказом чого була масова протибільшовицька акція в західних областях України в 1930-их роках, був схвалений ним присуд смерти на представникові московських гнобителів українського народу, що на східних і центральних українських землях зорганізували штучний голод, була наскрізь соборницька постава в усій його пізній діяльності на еміграції. Безкомпромісовість супроти ворогів-займанців була типовою рисою С. Бандери — ідейного надхненника визвольних змагань повітряних часів.

Степан Бандера був глибоковірющим християнином, перейнятим християнським почуттям соціальної справедливості, був добрим і дбайливим батьком своєї родини. Українську владу він розумів як владу цілого народу, господаря своєї землі, який визнає широкі права національним меншостям.

Народився Степан Бандера 1-го січня 1909 року в селі Угринів Старий у Галичині в священничій родині, виховувався під впливом свого батька-патріота, учасника визвольних змагань 1918-1920 років, в оточенні українського народу. Уперше прийшлося Степанові Бандері бачити московську навалу 1914-1915 і потім у 1917 році, коли був він ще молодим хлопцем. Пізніше перед його очима переходили незабутні листопадові дні 1918 року. Тоді його батько о. Андрій став на чолі селян-повстанців і встановлював українську владу на своєму терені. Потім, перебувши всю історію УГА на Наддніпрянщині і вернувшись додому вже ціс-

ляся прогнаних визвольних змагань — мусів переховуватися від помсти польських окупантів.

Під впливом свого старшого товариша Степана Охримовича вступив Бандера в гімназію до підпільної організації учнів вищих класів, а потім став членом Союзу Української Націоналістичної Молоді. З 1928 року він був уже членом УВО, а з початком 1929 р., коли постала ОУН — членом Організації Українських Націоналістів. З 1931 р. Степан Бандера належав до Крайової Екзекутиви ОУН, від 1932 р. став заступником крайового провідника, а в половині 1933 р. крайовим провідником ОУН. Навесні 1941 року обрано його Провідником цілої ОУН.

Ні польські тюрми, ні німецькі концтабори не заломили духа Степана Бандери. На судовому процесі 1936 року у зв'язку з атентатом на міністра внутрішніх справ Польщі Перацького, який керував екстермінаційною політикою супроти українців, Бандеру засуджено на кару смерті, що її замінено на досмертню тюрму. Після вибуху німецько-польської війни у вересні 1939 року його визволили з тюрми українські націоналісти.

У роки війни 1940-41 Степан Бандера ставить максимальні вимоги до визвольного руху і відкидає всяку орієнтацію на чужі сили. З найближчими однодумцями він провів внутрішню перебудову Організації революційним шляхом. Під його проводом постають Похідні Групи Націоналістів, які, часто випереджаючи німецьке військо, ідуть на схід, організуються Дружини Українських Націоналістів.

Після проголошення у Львові в червні 1941 р. відновлення української держави, Степана Бандеру разом з іншими визначними націоналістичними діячами гітлерівці заарештували і вислали до концтаборів. Під кінець війни, коли німецькі чинники звернулися до нього з пропозицією співпраці, він рішуче відмовився прийняти цю пропозицію.

У ті часи Степан Бандера був серцем і душею на землях України. І після смерті Чупринки-Шухевича, головного Командира УПА, Степан Бандера, ОУН і УПА були нерозривним поняттям. Підпільні кадри в краю і українські повстанці вели героїчну боротьбу з ім'ям Бандери за відновлення Української Самостійної Соборної Держави. Під прапором Бандери і ОУН виступали в'язні на початку 1950-их років у совєтських концтаборах, розхитуючи московську тиранічну імперію.

Ім'я Степана Бандери відоме тепер не лише кожній українській людині на всіх українських землях, — слава про нього як оборонця поневолених народів поширилась по всьому СРСР і далеко поза його межми. Ім'ям Бандери окреслюється тепер в Україні все, що справді українське, неросійське, протиросійське. Тому „бандерівцями” називають московські шовіністи всіх свідомих українців. І навіть українську мову називають вони з ненавистю „бандерівською”.

Героїчне, плодотворче, шляхетне й суворе, як сама сучасна епоха української визвольно-революційної боротьби, було життя с. п. Степана Бандери. Такою ж героїчною була і його смерть не тільки як Провідника

ОУН, а перш за все як незламного борця-революціонера, вояка-полководця, що ціле своє життя був на фронті боротьби з окупантами України і став неспляжним прапором теперішньої української національно-визвольної революції. З того часу, як він ступив на шлях революційної боротьби за волю і державність українського народу, його життя вже не належало йому, а тільки справі, якій він вірно служив. Його погляд на особисте життя був сповнений героїзмом. Люди смертні, але ідеї вічні. Служити ідеям, здійснювати їх, бути готовим кожноразом вмерти за них — це основна мета борців за волю України, що лишають по собі незатерті сліди, якими ідуть інші.

Степан Бандера серцем і душею, цілою своєю істотою належав українському народові, тій героїчній епосі, що зродила нових борців-месників, що записана золотими буквами в історії нашої визвольної боротьби. Небуденна простота й почуття справедливості, подивудна скромність і шляхетність Степана Бандери, що є основними рисами справжніх великих людей, поєднувались із його великим, незламним духом, непохитною вірою в перемогу національних ідеалів, з витривалістю і послідовністю. Свідомий того, що кожної хвилини може впасти на полі бою, Степан Бандера мужньо пройшов свій бурхливий життєвий шлях — крізь тюрми, концтабори, розставлені сіті ворога та всі небезпеки підпільного життя, аж до останньої хвилини, коли перестало битись його гаряче серце.

Тому ім'я Степана Бандери вже за його життя стало символом Українського Визвольного Руху і священним вогнем запаловало серця спрагненого волі народу.

Степана Бандери вже немає між нами, але його дух і його ідеї залишилися живими, невмирущими, як невмирущою є українська нація.

Його пам'ять вшановуємо не розпачем і плачем, а ще більшою згуртованістю, ще більшою наснагою до боротьби, ще більшою рішучістю довести бій з Москвою до успішного, переможного кінця.

ПРОВІД

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Постій, жовтень 1969 р.

ТРУЯТЬ ПОЛІТИЧНИХ В'ЯЗНІВ

Михайло Горинь, Іван Кандиба і Лев Лук'яненко звернулися з мордовських концтаборів в нелегально пересланому листі до Комісії Прав Людини Об'єднаних Націй, в якому вимагають негайної інтервенції в справі постійного отруювання адміністрацією таборів українських політичних в'язнів. Вони докладно інформують цю Комісію при ООН про те, як домішують до їжі в'язнів отруйні хемікалії, які знеслюють організм людини. Ці хемікалії додають навіть до продуктів, що їх двічі на рік дістають в'язні в посылках від своїх рідних.

Очевидно, як і завжди, згадана вище Комісія Прав Людини на листа українських політв'язнів ніяк не реагувала.

МЕМОРІАЛ У СПРАВІ СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО ПАТРІАРХАТУ

Ваша Святосте!

Ми, члени Головних Управ Організацій Українського Визвольного Фронту в З'єднаних Стейтах Америки: Організації Оборони Чотирьох Свобід України, Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України, Спілки Української Молоді Америки, Товариства кол. Вояків Української Повстанської Армії, Союзу Українських Політичних В'язнів, Товариства Української Студіюючої Молоді Америки і Товариства Американських Приятелів Антибольшевицького Бльоку Народів, осмілюємося в найглибшій покорі і пошані предложити Вашій Святості, від імени наших членів-католиків прохання, щоб Ваша Святість, маючи на увазі добро Української Католицької Церкви, зволили встановити Український Католицький Патріархат.

Наше прохання осмілюємося предложити Вашій Святості із таких мотивів:

1. Ми стривожені долею Української Католицької Церкви в Україні, офіційно зліквідованої і загнаної в катакомби московсько-советським окупантом, тепер далі нищеної і переслідуваної, доказом чого є арештування Архiepіскопа Української підпільної Католицької Церкви Василя Величківського в січні ц. р. Реакцією християнського світу на нищення Христової Церкви в Україні, на мученичу смерть за вірність Христові і Його Церкві не є широкий протест християн перед їхніми урядами, але — тотальна мовчанка. І ця мовчанка тільки захочує безбожницький большевизм до дальших переслідувань і намагань повністю зліквідувати Українську Католицьку Церкву. Ми думаємо, що на офіційну дію нищення тієї Церкви збоку большевицької Москви гідною відповіддю збоку Христового Намісника може бути тільки піднесення тієї Церкви до гідности, на яку вона заслуговує — шляхом надання їй Патріархату.

2. Формальне скасування Української Католицької Церкви, арешти й заслання всієї Ієрархії з Митрополитом Йосифом на чолі, арешти і розстріли священників та монахів, які не виз-

нали зверхности московського патріарха і не стали членами московської Православної Церкви — не було рівнозначне з суцільною ліквідацією тієї Церкви. Священники і вірні до сьогодні, 23 роки по офіційній ліквідації, продовжують зберігати свою вірність Українській Католицькій Церкві і Христовому Намісникові Папі Римському. Тому ми стоїмо на становищі, що мученицька підпільна Католицька Церква в Україні конечно потребує організаційного скріплення, а її вірні і священство моральної підтримки для дальшої боротьби з силами антихриста.

Встановлення Українського Католицького Патріархату було б для них цією моральною підтримкою і винагородою за довголітні муки та страждання за вірність Христові і Його Церкві.

3. Українська Католицька Церква поза межами України без адміністраційного об'єднання і завершення її структури Українським Католицьким Патріархатом не зможе в задовільний спосіб розвиватися й служити українській спільноті в діаспорі, зокрема зберегти ієрархічну, юридичну і літургічну єдність, як теж виконувати свого завдання супроти українського народу в Україні.

4. На основі декретів Ватиканського Собору Другого (декрет про „Східні Католицькі Церкви” та декрет „Про єкуменізм” — точка 16), на основі спільних послань наших Владик — місія Української Католицької Церкви поза межами України повинна охоплювати такі важливі моменти:

— Збереження українських церковних традицій та свідомости українського походження серед поселенців і їхніх нащадків;

— Духовий зв'язок з Українською Церквою і українським народом за залізною заслоною;

— Наближення до Української Православної Церкви в дусі єкуменізму;

— Здібність включитися в життя нової країни поселення та пристосуватися до нових обставин, не тільки не затрачуючи, але використовуючи всі можливості наших літургійних, обрядових, духових і звичаєвих елементів.

Щоб Українська Католицька Церква поза межами України могла успішно здійснювати свою окрему місію, вона повинна творити один суцільний організм. Розкинені по цілому світі Українські Католицькі Ієрархії повинні зорганізуватися в одну Помісну Українську Католицьку Церкву під проводом Патріярха, так, як це поручають декрети Вселенського Собору Ватиканського Другого.

5. Українська Католицька Церква є найсильнішою з-поміж усіх східних Католицьких Церков і, як свідчить Папська Енцикліка, видана з приводу 350-ліття Берестейської Унії — Українська Католицька Церква була найбільшим осягом в церковній єдності впродовж віків. Та, не зважаючи на це, постанови „Декрету про Східні Церкви” (особливо параграф 11, який говорить: „Тому, що патріярхальна установа є в Східних Церквах традиційною формою управління, цей Священний і Вселенський Собор бажає, щоб там, де потрібно, були встановлені нові патріярхати”) у відношенні до Української Католицької Церкви до сьогодні не є виконані, хоч вони з днем 21 січня 1965 року стали основним законом Церкви.

6. Стан організаційного розпорошення, в якому тепер перебуває Українська Католицька Церква, не дозволяє без встановлення патріярхату і юридичного завершення належно цією Церквою керувати. Доказом можуть послужити хоч би справи нашої Церкви на Пряшівщині та нищення і переслідування цієї Церкви в Польщі.

7. Загарбницька колоніальна московська імперія, поневолювач України, скоріше чи пізніше мусить поділити долю усіх попередніх колоніальних імперій, які розвалилися на наших очах, бо історія не записала ні одної колоніальної імперії, яка встоялася б перед динамізмом народів, що прагнуть свободи. З уваги на це Українська Католицька Церква поза межами України мусить готуватися до місійної праці в Україні, щоб з моментом її визволення почати лікування духових ран, завданих українському народові окупантом. Цього не може доконати Церква розпорошена, незцілена, позбавлена організаційного завершення. Тільки зцілена і завершена патріярхальним устроєм вона знайде потрібні сили для своєї майбутньої місійної праці.

8. Від 1963 року, в якому на другій сесії Ватиканського Собору Другого Його Блаженство Верховний Архиспископ Кардинал Йосиф Сліпий від імені цілої Української Церкви висловив прохання, „щоб Собор взяв під увагу виїмкові заслуги нашої героїської і многострадалної Церкви для Вселенської Церкви, її велич і потреби в сьогоднішньому положенні та створив для неї окремих український Католицький Патріярхат”, — минуло шість років. У тому часі були видвинуті різні заміти і рації проти встановлення Українського Католицького Патріярхату. Але тріумфальна поїздка Верховного Архиспископа Кардинала Йосифа Сліпого в 1968 р. по майже всіх країнах, де скупчені великі поселення українців у вільному світі, була достатньою відповіддю на всі аргументи, що заперечують потребу встановлення Українського Католицького Патріярхату. Свого роду плебісцит, який спонтанно з цієї нагоди відбувся, недвозначно підкреслив, що все без виїмки українське суспільство у вільному світі прагне встановлення Українського Католицького Патріярхату.

Ваша Святосте!

Керуючись любов'ю до нашої віри і нашої Церкви, подаємо Вашій Святості наше прохання в переконанні, що, не зважаючи на сповідні перешкоди, видвинуті різними чинниками, Ваша, Святіший Отче, благословенна рука поблагословить вневдовзі Українську Патріярхальну Церкву і її Патріярха, Блаженнішого Йосифа Сліпого, на що з запертим віддыхом ждуть мільйони українців по цей і той бік залізної застави.

Остаємося з запевненням до Вашої Святости в нашій синівській любові і пошані, прохаючи при цьому Вашої Святости апостольського благословення для нашого членства.

Головні Управи Організацій Українського Визвольного Фронту: Організація Оборони Чотирьох Свобід України — Іван Винник, голова, Вол. Нестерчук, секретар; Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України — Уляна Целевич, голова, Марія Нестерчук, секретар; Спілка Української Молоді Америки — Євген Гановський, голова, Григорій Цебрій, секретар; Товариство кол. Вояків Української Повстанської Армії — Микола Грицьков'ян, голова, Лев Футала, секретар; Союз Укра-

Инж. Осип Бандера

ВІДІЙШОВ, ЯК СПРАВЖНІЙ РЕВОЛЮЦІОНЕР

Щоб насвітлити життєвий шлях покійного Степана, треба згадати про його молодість і торкнутися подій, які відбулися на західно-українських землях по першій світовій війні.

Степан, син о. Андрія і Мирослави з Глодзінських, народився 1 січня 1909 р. в Угринові Старому, повіт Калущ. До парохії Угринів Старий належало село Бережниця Шляхетська, населення якої було по половині селяни та шляхта греко-католицького віровизнання. Лише кілька родин були римо-католики, але й вони ходили до церкви до часу, коли польонія з Калуща, мабуть, у 1912 р. побудувала в Бережниці костюлок. З тією ж хвилиною почався, під тиском польської агітації, масовий перехід на римо-католицизм і забирання метрик із парохії. Отець Андрій робив перешкоди у видаванні метрик і тому мав часті відвідини поліції та допити в старостві, а село розкололось на українське і польське.

Прийшов 1918 рік і о. Андрій був обраний делегатом повіту Калущ на з'їзд Конституанти у Львові, а 1-го листопада брав чинну участь у перебранні влади в Калущі.

Весною 1919 р. почалася польська офензива, опісля перехід УГА за Збруч. У травні 1919 р. я був поранений в Бруховичах під Львовом, з трудом пробрався до Стрия, перебув операцію, а коли прийшла евакуація Стрия, виїхав на схід, забравши в батька коні з возом. Переїжджаючи через Калущ, задумав вступити до брата в Угринові і був заскочений, коли побачив, що брат готується до евакуації. Не змогли мої переконування, що годі пускатися з родиною — 7 дітей у віці від 1 до 10 років — у воєнний час та на переднівку — у невідоме.

Інських Політичних В'язнів — Євген Лозинський, голова, Володимир Костик, секретар; Товариство Української Студіюючої Молоді Америки — Березовський, голова, Марія Савчин, секретар; Товариство Американських Приятелів Антибольшевицького Бльоку Народів — Нестор Процик, голова, Борис Губка, секретар.

Брат боявся не так арештування поляками, як знуцань польської солдатні над родиною.

Забравши найконечніші речі та родину на два вози, рушили ми на схід і заїхали до Ягольниці до швагра о. Андрія, отця Володимира Антоновича. По кількох днях я подався в дальшу дорогу за Збруч і долучився до Коша УСС. По різних переходах УГА прийшла злука з большевиками, після якої частина УГА й УСС одержали наказ обсадити фронт проти поляків в околиці Чуднова.

У той час мене й чотаря Сапруна (опісля катехит у Дрогобичі) вислано з фронту до Одеси закупити потрібних для стрільців речей, як мило, сірники тощо. В дорозі, однак, нас ЧК арештувала, відібрала зброю та гроші і, як галичан, відставила до Києва. Від інших арештованих ми довідалися, що галицька бригада відкрила полякам фронт, і вони в повному поході на Київ. Коли фронт наблизився, большевики почали переводити арештованих з Києва до Дарниці за Дніпро.

Одного дня я побачив за огорожею касарні брата о. Андрія, і з його допомогою вдалося мені вирватись з колони стрільців, коли нас переводили за Дніпро. Тоді я довідався, що по моїм від'їзді з Ягольниці брат зголосився до частин УГА на капеляна, а звільнений після злуки з большевиками замешкав із кількома капелянами на приватній квартирі в Києві. Поляки з парадом вмаршували до Києва і в короткому часі почали видавати перепустки на виїзд як галичанам, так і полякам-киянам. Тоді виїхав і о. Андрій з Києва до рідного села.

Родина о. Андрія прожила кілька місяців у Ягольниці, а восени 1919 р. вернулася до Угринова, де жила на ласці села. І все було б гаразд, коли б не трагедія: мати Степана — Мирослава перестудилася в дорозі і, повернувшись до Угринова, захворіла. Брак господаря в жаті, брак лікарської помочі, недостатки та журба за дітей причинилися до розвою туберкульозу, так що коли брат повернувся з України в травні 1920 р. Мирослава вже дуже поважно хворіла. Заходи лікарів, головно д-ра Курівця з Калуща, були вже безуспішні і Мирослава

згасла весною 1922 р. на 32-му році життя, осиротивши семеро дітей. Брат, повернувшись з України, був арештований поляками. На інтервенцію капітули, а також нашого вуйка о. мітрата А. Білецького був звільнений, однак з того часу жив постійно під наглядом поліції.

Важке було життя батька та дітей. Хоч матеріальні умови були невідрадані, о. Андрій старався дати дітям початкову освіту, тож тримав для них учительку.

У таких життєвих обставинах зростав Степан та інші діти. Політичні шикани, ворожнеча та роздор, спричинені поляками в парохії о. Андрія, 1-ий Листопад, воснні дії УГА та її перехід за Збруч, евакуація і смерть матері — це поодинокі моменти, які різьбили світогляд молодого Степана та його братів.

У 1919 р. привезли малого Степана до наших родичів у Стрию, і тут почав він свої гімназійні часи. В перших місяцях почувався зле, бо в хаті, крім діда, бабці та прислуги, не було з ким розважитись, а також тужив за селом і товаришами, з якими зростав в Угринові. В наступних роках приїжджали інші діти, і в хаті було гамірно та весело. Всі вони були пильні та здібні і без труднощів кінчали школи. Степан вступив до Пласту та інших гімназійних кружків, був товариський і радо помагав товаришам в науці. У вільних хвиликах радо помагав бабці в домашній господарці і був люблений родиною, а бабусею спеціально. На вакації та рокові свята діти виїжджали до батька на село, помагали йому в господарці, головно в саді та пасіці, де було 120 пнів, а також улаштовували прогулянки в карпатські верхи. Не цурались також села, читали доповіді, оживили аматорський гурток і були душею читальні „Просвіти”.

У 1927 р. переїхав Степан до Львова і вписався на агрономічний факультет. Зразу включився в студентське життя та діяльність УВО, а опісля всеціло віддався Організації Українських Націоналістів. Від того часу послабли його зв'язки з родиною, а до Стрия заскакував він лише на кілька годин у переїзді додому.

Прийшли роки 1930 — 1933, часті арештування, опісля варшавський процес. Про діяльність Степана в Організації у 1927 — 1931 рр. ніхто з родини, навіть батько, не мав відомостей. Можливо, що братів Олексу та Василя він

утасмничував в організаційні справи, бо я часто бачив у них підпільну літературу та летючки, призначені для кольпортажі. Щойно коли в часописах у зв'язку з арештуванням появилося його прізвище, стало нам відомим, що Степан виконує важливу організаційну працю.

Після років розлуки стрінувся я з Степаном під час процесу у Львові 1936 р. На процес поїхав я з братом і, завдяки заходам оборонців д-ра Шухевича і д-ра Старосольського, ми мали нагоду говорити з Степаном. Горді за його мужню поставу під час процесу, розпрощалися ми з ним, я на довгу розлуку, а для батька було це останнє прощання з сином.

Покотилися дальші події, засуд та запроторення Степана до тюрми, і в той час знову пірвалися зв'язки з Степаном. 1939 рік — похід Німеччини на Польщу і кінець „моцарствової” приніс свободу запротореним політичним в'язням. Хоч воєнні дії на терені Польщі були в повному ході, я одержав коротку записку приблизно такого змісту: „Я у Львові, не можу заглянути до Вас, коли б хтось приїхав, питайте за мною в о. Куницького, Степан”.

Наступного дня пустився я з швагром Ч. М. у дорогу на Львів. Тяжка була дорога — частинно поїздом, принагідною підводою, а зі Щирця пішки. І так добралися ми до св. Юра. Немале було наше розчарування, коли ми довідалися від о. Куницького, що Степан від'їхав того дня ранком до Кракова.

Зайнявши більшу частину західноукраїнських земель, німці почали відступати. В тих грізних днях я діставав записки від Степана, в яких він просив батька (у той час о. Андрій був парохом у Тростянці пов. Болехів), щоб негайно виїхав з родиною на Захід. Однак, він не хотів покинути рідного села. У пізніших місяцях, коли большевики зайняли землі по Сян, Степан прислав людей, які мали перевести батька на Захід, але він, не зважаючи на мої переконання, стояв твердо при своїм рішенні, мовляв, годі лишати стадо без пастиря.

В березні 1940 р. вивезли большевики о. Андрія і дві його доньки на Сибір. Був він слабого здоров'я, тож не довго прожив на засланні. За одержаними відомостями помер у 1942 році.

Під час німецької окупації не мали ми вісток від Степана, щойно в 1942 р. одержав я листа, в якому він повідомив, що живе в Кракові і

одружився. Залучив знімку дружини й доні Наталки. Більше вісток від нього ми не мали, мабуть, за працею та турботами для Організації не мав він часу тримати зв'язок з родиною. Доходили до нас вістки про арештування німцями його та його братів Василя і Олекси, який приїхав до Кракова з Риму, де кінчав студії. В 1942 р. німці перевели на західних українських землях арешти серед членів ОУН, і тоді арештували й мене, як посадника м. Стрия. На допиті в Дрогобичі гестапівці допитували мене про Степана, чи був я в контакті з ним і яка була моя діяльність в Організації. Завдяки доброду свідченню сот. Николина, окружного команданта поліції в Стрию, за кілька днів мене звільнено.

У 1944 р. я виїхав з родиною на еміграцію. Осіли ми в околиці Регенсбургу. В той час я часто бував у Допомоговому Комітеті, стараючись роздобути якунебудь вістку про Степана та його братів. Тоді вперше довідався, що Олекса і Василь згинули трагічно в Авшвіці, а Степан проживає з родиною в Берліні.

Коли через знайомих вдалося мені роздобути його адресу, виїхав я в Берлін, де знайшов його, дружину та доню у скромній, але привітній квартирі. Моя візита по стількох роках розлуки була для нього милою несподіванкою і весь час ми провели в розмовах. Він цікавився ближчою і дальшою родиною, відносинами за большевицьких і німецьких часів, розказував про своє життя і обіцяв тримати зв'язок. Мав плян виїхати незабаром в околицю Мюнхену.

Весною 1945 р. осіли ми в Міттенвальді, і тоді дістав я від нього нову адресу, здається, Гільдесгайм в околиці Гармш-Партенкірхену. Знову поїхав відвідати його. З переїздом до Баварії жив він з родиною — з уваги на безпеку — під прибраним прізвиськом. Прибувши на подану адресу, застав тільки дружину з донею, бо Степан проживав цілий тиждень у Мюнхені, зайнятий організаційними справами.

В 1946 р. переїхала родина Степана в околиці Штарнбергу, і з того часу почалося для неї циганське життя, бо з уваги на безпеку треба було часто змінювати місце осідку. Одно помешкання мали далеко в лісі — в околиці Штарнбергу, але годі було знайти без проводиря. Для особистої безпеки Степана був при-

ділений Юрко Костів, який в час неприсутності Степана опікувався також родиною. В часі тих мандрівок народилися друга і третя дитини.

У 1948 р. переїхала родина Степана до табору в Міттенвальді і осіла в колишніх артилерійських касарнях. Хоч таборове життя було складне, родина могла почувати себе тут краще та безпечніше в оточенні своїх людей. Ми жили в сусідньому таборі „Стеркасерне“, тож постійно відвідували їх. Приязними та помічними для родини Степана були панство Біласи, які жили в сусідній кімнаті. Степан приїжджав з Мюнхену на суботу й неділю, але й тоді сидів усе за писальною машинкою.

Тому, що останні роки родина жила на відлюдді, де не було нашого священика, вирішили в таборі, де була наша церква, охрестити всіх трьох дітей. В той час наш артист-різьбар М. Черешньовський мав нагоду зробити погруддя Степана.

У червні 1949 р. ми справляли весілля нашої дочки Ірини. Тому, що на весіллі мав бути Степан з дружиною, запросили тільки довірених людей: о. Смика, отам. Гірняка, інж. Загайкевича з їх дружинами та кількох стриян. В тому вузькому товаристві при домашній музиці та співах весело провели вечір.

Вліті 1949 р. лагодилися ми до виїзду в Америку. Користаючи з нагоди, що в той час приїхала відвідати нас моя сестрінка, а Степана тіточна сестра Дарія Ліщинська, зам. Бурштинська, з мужем, ми зробили спільну родинну знімку, на жаль, без Степана, бо він завжди відмовлявся від знімок з уваги на безпеку.

У вересні 1949 р. переїхали ми до Мюнхену для оформлення паперів, а в дні, коли відїжджали до Бремену, Степан супроводив нас на двірець. До відїзду було доволі часу, тож балакали на різні теми, укладали пляни. Степан обіцяв відвідати нас в Америці. Врешті розпрощались, і не було нам на думці, що це — останнє прощання.

По приїзді до Америки я обмежувався на найконечніших листах, а Степан завжди „не мав часу“ на приватне листування і оправдувався навалом праці. Мої листи я вислав на адреси довірених людей, часами на „Шлях Перемоги“, а з хвилиною, коли він замешкав у Мюнхені, на його приbrane прізвисько — По-

пель. В листуванні були ми дуже обережні, а часами, коли подавав він якісь спеціальні відомості, котрі діставав з Краю, то просив, щоб лист після перечитання я знищив. Коли мені вдалося нав'язати письмовий зв'язок з рідними в Краю і на заслання, Степан живо цікавився їх долею, а коли ми зачали висилати допомогу, старався в міру своєї спроможности також помагати їм.

Одержавши від мене відомості про рідних на засланні, він писав: „Листи від рідних дуже пригноблюючі, але краще мати прикрі вістки, чим не знати нічого конкретного, тільки жити зі свідомістю найчорнішого положення та з самими здогадами. Напевно і їм там трохи легше, коли мають контакт з Вами, а висилані пакки бодай на якийсь час порятовують”.

У 1950 р. ліквідувалися табори і родина Степана осіла в малому селі Брайтбрун над Амерзее. В 1949 р., коли большевицькі комісії, за дозволом американців, зачали роз'їжджати по таборах біженців і намовляли до повернення „на родину”, зросла особиста небезпека для Степана та його родини. Треба було раз-у-раз змінити місце осідку. Рік 1952 був особливо небезпечний, і родина переховувалась протягом кількох місяців у маленькому селі Оберав біля Гарміш-Партенкірхену. Нещастя хотіло, що в тому часі всі троє дітей захворіли на запалення залоз і мусіли два місяці лежати в ліжку. Про ті родинні відносини Степан писав у листі з 15.XI 1952 р.:

„Ми закінчили ідилію осілого життя. Фамілія просиділа відносно спокійно два роки з малим гачком на одному місці. Трапилася добра і вигідна хата, трохи загосподарились, включно з кількома грядочками на ярину і квіти. Уліті діти мали змогу купатись, зимою трохи лежцетарювали. Зі школою теж уложилось. Наталя почала ходити до 2-ої кляси реальної школи, вчиться добре і почала вчиться гри на фортепіяні, має до того здібності. Андрійко почав ходити до „штуби”. При осілому житті і здоров'я сляк-так служило. Тепер це все перервалось, циганська доля знову застукала до дверей.

„Ми дістали вістку, що большевицька агентура, яка нишпорить за нами увесь час, знову віднайшла адресу, хату і вже поробила далекойдучі приготування у відомому напрямі. Дові-

дались, можна сказати, в останній годині. Треба було рахуватися з безпекою для цілої родини, теж для дітей, на підставі того, що знаємо про давніші їх намагання. Через те прийшло не тільки самому, але й цілим „кублом” вибиратись. Зачалась нова кочівничка мандрівка. Зрушитись ще легше, але десь осісти на довший час — дуже трудно. Найгірше те, що треба якось усе змінити, від початку улаштувати так, щоб відразу не лишити стежки, по якій потягнулись би ці самі „ловці”. Найтрудніше з дітьми, зі школою. Досі не вдалось наново влаштуватись на довший час, і не знати, коли це буде. Покищо робимо циганським способом.

„Все це було б легше перебути, якби всі були здорові. А то зразу, як вирушили з „пристані”, розпочались хвороби дітей. Чистий шпиталь, всі троє в ліжку вже від трьох тижнів. Найперше грипа, ангіна, а як уже вихрапувались і мали вставати — прийшла нова хвиля: Наталя дістала кір, і то другий раз, а обоє молодші захорували на мумс. Прийшли комплікації, в обидвох ропне запалення мигдаликів, а в Лесі ще й зачався процес у середнім усі. Впорскування пеніциліни, мабуть, завчасу перервуть, але ще біда не пройшла. Ще грозить інфекція кору Лесі. Але в Бозі надія, що все пройде щасливо і скінчиться. Ціле щастя, Слава здорова і сама не занепадає, хоч це все накупі дуже її виснажило і коштує нервів. А я не можу сидіти „в хаті”, тільки показуюсь на два дні в тижні. Раз — через роботу не годен зсього кинути, а подруге — трудно перебувати вкупі, доки інакше не влаштуємось. Якось то буде. Не тратимо доброї думки і духом усе добре держиться...”

Також і організаційні справи спричиняли йому чимало турбот, і про це згадує він в тому самому листі:

„Про зміну в моєму положенні вже знаєте з газет, про це вже згадували в останньому листі. Тут годі щось докладніше писати на цю тему. Хіба сказати коротко, що це потягнення було подиктоване потребою урегулювати деякі внутрішні справи, а ще більше бажанням покласти наголос на те, що вага нашої справи лежить на Краю і що відношення сучасної західної політики до нашої справи наказує змен-

шити значення того, що діється за кордоном. На практиці це потягнення не міняє ані мові роботи, ані зобов'язань і консеквенцій в особистому положенні, які пов'язані з цілим дотогочасним розвитком...”

Та, не зважаючи на ці всі турботи, і хоч був свідомий, що занедбує родинні обов'язки, весь час посвячувався Степан Організації. А „циганське життя” підривало його здоров'я. Доїжджаючи до Мюнхену автобусом чи поїздом, часто простуджувався, западав на грип, а найбільше докучав йому ревматизм. В листі 9.XI 1953 р. писав:

„У нас усе по-старому. Діти ходять до школи, і знову німецьке середовище відбиває своє п'ятно. В Мюнхені є щосуботи щось ніби садочок чи властиво пополудневі сходи для дітей різного віку. Але від нас задалеко доїжджати автобусом, а я не можу возити їх автом, бо нема часу. Славця здорова, тримається, тільки дається їй взнаки непереривний домашній „крат” і цілковите відлюддя — коли йдеться про українське середовище. Тепер ще менше живемо товарисько, як давніше. У мене старий млин. Тепер якраз від кількох днів переходжу простуду, мабуть прийдеться покластися на два дні, бо перемагає мене. До М. доїжджаю автобусом, бо автом їздити коштує значно більше. Кожного дня треба встати в 5.30, щоб на 8 бути в бюрі. А я тепер улаштував свою роботу в бюрі, це виходить зручніше.

Маю деякі пляни, правда ще лише в мрячких зарисах, щоб на другий рік вибратися на 2 місяці до Канади, а може вдасться теж до США. Чи вийде, ще годі тепер знати. Може якраз. Тоді ми мусіли б обов'язково якось побачитися. Та до того ще далеко.

„Я подав адресу Ірки для евентуального надсилання листів з України або з Польщі, з Чехії чи з іншої сателітної країни. Це так на всякий випадок. Сподіваюсь, що з того приводу не можете мати жадних клопотів. Вибачте, що наперед не порозумівся, але така евентуальність виринула в мене досить нагло і не було часу. Якщо прийшов би на Вашу адресу (І. Ч.) будь-який лист із-за залізної заслони, то прошу зараз прислати його мені на адресу С. Попель, Брайтбрунн, ам Аммерзее...”

У листі з 1.I 1955 р.: „Тільки як позбудуся ревматизму? Часами дуже докучає, головню в

раменах і в крижах; я не раз не годед ночами спати. Маю електричну машинку до масажу, це не лікує, але зменшує трохи болі, головню по ночах. Лікуватись нема як, головню через брак часу, доки ще годед, с'як-так тягну”.

„Живемо по-старому. Восени лишили були „власну” хату і пустили на циганське життя. Большевицькі агенти розкрили мою адресу і зачали коло неї нишпорити, треба було „змитися”. Але лишився слід, по яким легко знайшли деінде. Така „забава” нічого не дає, тільки багато клопоту. Тому вернулись на старе місце, хоч воно трохи „на вогні”. Я нічого собі не робив би, бо, як кажуть, долі й конем не об'їдеш, але Слава дуже денервується. Якийсь час ще треба сидіти, а може вліті, як діти скінчать шкільний рік, десь переберемось, але вже з соліднішими мірами безпеки”.

Зміна помешкань скінчилася, коли вліті 1954 року перенеслась родина до Мюнхену. Про ту зміну повідомив він листом з 1.I 1955 р. Тому, що плянував поїздку до США і Канади, в тому самому листі просив прислати йому потрібні папери — запрошення на відвідини.

„... Не знаю, чи вона Вам писала, що ми цього літа змінили осідок — перенеслися до Мюнхену. На селі не можна було довше сидіти, бо там уже занадто добиралася большевицька агентура. Я дістав від чужих пересторогу, щоб бути обережним, а потім показалося, що 2 німців-агентів НКВД з тої шайки, що підготовляла на мене замах, були арештовані, суджені й дістали, здається, по 2 роки. Якось Панбіг оберігає до якогось часу. У місті трохи вигідніше як мені, так і дітям зі школою. Наталя через перенесення з приватної до державної гімназії мусіла стратити рік, але це ще не біда. Вона ходить до 3-ої кляси, а Андрій і Леся в 3-ій і 2-ій клясі народньої школи. На вакаціях були всі троє в сумівському таборі. З перенесенням було чимало мороки й коштів, але при допомозі добрих людей все якось улаштувалося. Хату на селі ще затримали, потрохи уживають свої люди, а теж часом можемо й ми туди виїхати.

„З початком березня я хотів би поїхати до США і Канади, не знаю, чи дістану візу. Хочу старатися приватним порядком. Тому хочу Вас просити прислати мені відповідне запрошення на відвідини, затвержене нотаріятю, враз із

запевненням удержання на час побуту. Цього вимагають при внесенні подання про візу. Ще треба мати оплачену дорогу в обидві сторони, але це я поладнав би тут. Гадаю, що Ви не повинні мати якісь непримності з таким офіційним запрошенням мене. Теж я був би вдячний, якщо б Ви могли на місці „поштуркати”, але сумніваюся, чи така змога була б, щоб не було розголосу. Я їхав би на паспорт на те прізвище, під яким живу. Але в консуляті (консулові) подав би відразу правдиве прізвище, щоб поступити „фер” і щоб потім не мати з того приводу прикростей чи відмови. Зрештою, американська розвідка і так знає, де живу і як називаюся, то може знати й офіційно від мене. Теж Вам, здається, було б краще подати це там, де треба! Але питання, коли це робити, чи зараз, чи аж тоді, як виринула б конкретна потреба уже при їзді. Я це лишив би для Вашого вирішення, бо Вам там видніше.

„Не маю великої надії на отримання візи до США, бо нас недолюблюють відповідні чинники. Але варто спробувати, може вдасться, а як ні, то будемо знати, що скажуть. Якби була збоку відносних урядових чинників така вимога, то я тут і Ви там можемо прийняти зобов'язання, що ця поїздка має характер приватний — відвідини родини і різних знайомих (інкогніто!), без жадних політичних виступів і акцій. Якщо Вам буде це на руку і без клопотів, то прошу прислати мені відносні папери по зможі швидко так, щоб у 2-ій половині січня я міг тут внести подання, бо такі справи тривають досить довго. Теж прошу написати мені дані про Вас, які можуть бути потрібні, якби питалися в консуляті (пр., теперішня праця і т. п.). Папери для мене треба б виставляти так: Стефан Попель, журналіст, ур. 1.9 1909 в Ярославі, жонатий, замешкалий: Брайтбрунн а. Аммерзее 125, Крайс Штарнберг, Баєрн (подаю цю адресу, як місце теперішнього сталого побуту).

„Ми спізналися з святочними побажаннями, забувши, що у Вас святкують в грудні. Але й так ще буде Щедрий Вечір — тож бажаємо всього, всього добра для Вас усіх, Найдорожчі, зокрема багато сил, здоров'я, щоб щасливо вернутися додому! Цілуємо всіх найсердечніше Ваші Слава і Степан з дітьми”.

На це прохання виготовив я негайно потрібні папери, оформив у нотаря і переслав Степа-

нові. В тій справі їздив також до Нью Йорку, до ООЧСУ, щоб повідомити про намічений його приїзд. Та листом з 14.ІІ 1955 повідомив Степан, що наразі залишає плян поїздки до США, бо плянує скорше поїздки до Канади. Мабуть, без більших труднощів дістав візу до Канади, бо літом того ж року повідомив, що є в Торонті і бажав би бачити когось з родини.

Призначив стрічу в Монреалі, однак я був на той час перешкоджений, тож зателефонував до сина Ярослава, котрий був на студіях у Барлінгтон — Вермонті, недалеко від Монреалю, то він виїхав на побачення.

Справа його поїздки до США тяглась роками і, не зважаючи на заходи конгресмена Сміта та наших впливових людей у Вашингтоні, дозволу таки він не добився. Причинилися до того його політичні „приятелі”, які заздалегідь ужили відповідних заходів перед американськими властями.

З переїздом родини до Мюнхену зачалось нове, спокійніше життя. Діти підростали, вчилися в німецьких школах, тож треба було присвячувати їм більше уваги. На жаль, хоч Степан дуже любив свою родину, не мав для них вільного часу і тому виховна праця тяжіла на його дружині. Це виснажувало її сили, а свідомість, що життю Степана загрожує небезпека, підривала її нерви. Часами літом вибирались усі на прогулянки в гори та на доколичні озера, зимою на лежата. Вліті 1957 р. він плянував з родиною дальшу прогулянку автотом. Про це писав у листі з 15.VIII 1957:

„У мене на вакації зібралось багато роботи. Ще лишилось 2 тижні і хочу їх використати, щоб поїхати десь з Славкою і дітьми, тому викину чую найпильніші справи і лишаю все. Вибираємось до Італії над море. Це буде ще найтанше, бо будемо „кемпінгувати” під шатром, самі варити — отже практично коштує тільки бензина”.

А коли вернулись з прогулянки, писав, що погода дописувала і всі задоволені, бо багато цікавого бачили й пережили за той час.

Про його матеріальні відносини не буду розводитися, скажу, що не були вони світлі, коли писав „будемо кемпінгувати під шатром, самі варити”. Хто знав його, мусить признати, що був скромний, невимогливий і обходився най-

Група студентів-агрономів Львівської Політехніки в 1929 році. Степан Бандера в першому ряді третій зліва.
Друкується вперше.

конечнішим. Матеріальні проблеми були для нього маловажними речами.

Минали місяці, ми обмінювалися листами, з яких вичували, що Степан і родина живуть нормальним життям. Однак, мене все непокоїла думка, що для Степана з кожним днем зростає небезпека.

Читаючи нашу пресу, вичував, що більшовики зачали наступ на ліквідацію еміграції. Різними способами вони заманювали еміграцію до повернення, писали листи на адреси поодиноких людей, проголошували для них амністію, а коли праця „Комітету за возвращение на родину” не дала бажаних наслідків, взяли до терору.

Більшевицькі агенти поштою зачали висилати пакети з бомбами на адреси провідників визвольних рухів поодиноких націй. І коли в жовтні 1957 р. згинув д-р Лев Ребет, я уважав за кінцеве остерегти Степана. Написав листа, в якому натякнув на посилену діяльність більшевицьких агентів і піддав думку, щоб хоч на якийсь час залишив Німеччину і поселився в іншій державі, а коли неможливо, щоб виїхав з Мюнхену. Я знав, що Степан мав особисту охорону, але, на мою думку, була вона недостатня. Та на свої завваги я не дістав відповіді,

тільки все частіше натякав він у листах, що „долі і конем не об'їдеш”. Мабуть, не мав наміру залишити Мюнхен.

15 жовтня 1959 р. сповнилося те, чого побоювалась наша родина. По полудні 16 жовтня, будучи на праці, дістав я телефонічне повідомлення з дому: до Гартфорду наспіла вістка, що Степан помер. Охоловши від першого враження, я зрозумів, що Степан — чергова жертва більшевицького терору, бо ж у його останніх листах не було й натяку на недугу. Ранком 17 жовтня я довідався, що це Головна Управа ООЧСУ переслала телефонічну вістку до Гартфорду.

Прикрі дні переживала наша родина, а для мене трагедію збільшувала та обставина, що своєчасно не повідомили мене, єдиного найближчого з його родини на еміграції, щоб мав я спромогу поїхати на похорон. Тільки думкою та сльозами проводив я його на вічний спочинок.

Передчасно відійшов Степан — останній син о. Андрія, відійшов, як справжній революціонер, котрий від юних літ до останнього дня свого жертвенного життя жив і трудився для Великої Ідеї.

С. Мудрик

З СУДОВОЇ ЗАЛІ

Від 8 до 15 жовтня 1962 р. в німецькому місті Карльсруге відбувався суд над убивником сл. п. Степана Бандери, агентом КГБ Б. Сташинським. Під час процесу зроблено ці записки, які після семирічної давности не втратили актуальности.

Кілька десятків людей напружено слухають акт оскарження і зізнання злочинця з московської терористичної поліції — КГБ, Богдана Сташинського.

Кожне речення, кожне слово зроджує новий образ, представляє жахливу дійсність на нашій Батьківщині, створену московськими окупантами. Про все, що говориться в судовій залі, можна писати цілі томи. Перед нашими очима постає широка панорама неволі і жахливих знущань над нашим народом. Чужинці уважно слухають і порівнюють з фальшивою московською пропагандою, що гістерично горлає про гуманність, про рівність народів, про піклування над молоддю, про щасливе життя і добробут.

Факти стверджують, як москвини влаштовують в Україні пастки для молодих людей, щоб запрягати їх у підлу донощицьку роботу для органів безпеки. Ворог калічить духово молодих людей, відриває їх від науки, вишколює на вбивників, шпигунів, провокаторів, викорінює в них вроджене почуття любови до правди.

Такою крутою дорогою московські чекісти попровадили Богдана Сташинського, завербувавши його до своєї диявольської роботи. Вони захопили його обіцянками блискучої кар'єри, подарунками, затруїли своєю комунонаукою, у висліді чого зрадив він свою рідню, односільчан, ровесників, видавав їх на заслання, на смерть, зруйнував їх родинне щастя. За вказівками своїх начальників Сташинський залишив навчання в інституті і пішов працювати до спеціальної групи МГБ, завданням якої було боротися з ОУН і УПА, винищувати українське національно свідоме населення, що не хотіло миритися з московською неволею. В цій групі підлий виродок працював до половини 1952 року. До спеціальних груп МГБ чекісти підбирали елемент, здібний до провокацій, винахідливий, жорстокий, готовий на всякі те-

рористичні акти. Наведемо кілька прикладів з діяльності такої спецгрупи, що показують, якими перфідними методами користувалися емгебівські злочинці.

МГБ арештувало члена ОУН, але не могло нічого від нього довідатися. Не помагали тортури і підступ. Тоді чекісти взяли арештованого, щоб під ескортою перевезти його ніби до іншої тюрми в іншому місті. В призначеному місці на цей транспорт вже чекала спецгрупа МГБ, перебрана за повстанців, вояків УПА. Коли транспорт з арештованими зблизився до місця засідки, спецгрупа відкрила вогонь. Деякі конвоїри були вже до цієї несподіванки підготовані, інші падали жертвою чекістських куль. Спецгрупа вийшла „переможцем”, і арештований опинився в її руках. Тоді чекісти, вдаючи повстанців, почали перевіряти, хто є арештований. Він повірив, що дійсно попав у руки повстанців, подав про себе дані і покликався на своїх зверхників. Провокатори все старанно записали. Потім ще раз інсценізували сутичку тепер уже з уніформованими чекістами. Арештований попав у руки чекістів з даними, які перед тим подав. Таким чином вони вже мали матеріал для дальшого слідства.

Ще один приклад: Провокатори, вдаючи повстанців, арештовували людей, закидаючи їм співпрацю з МГБ. Тих людей вони ліквідували і ширили вістки, що нищила їх спеціальна бойвка СБ за співпрацю з ворогом. Таким чином вони вносили недовір'я і роздор між підпіллям і населенням, яке допомагало підпіллям.

Агент-провокатор Б. Сташинський у спецгрупі мав успіхи і здобув довір'я чекістів. Він спричинився до викриття тих бойовиків, що виконали вирок над московським наймитом Галаном. Чекісти, побачивши, що мають доброго служачку, забрали його до Києва на вишкіл.

Закордонні завдання агента

У Києві спеціалісти навчають Сташинського шпигунського ремесла: підривна робота, шифри, тасмне письмо. Там він вивчає німецьку мову і засвоює життєпис-легенду фолькс-

дойчера Йозефа Лемана. Потім через Польщу Сташинський переїздить і знайомиться з усіма містами, в яких жив колись фольксдойчер Леман. Він залишається на якийсь час у Східній Німеччині, де ним опікується і його далі вишколює досвідчений чекіст, що виступає під ім'ям Сергій Александровіч.

Вже на інші підроблені документи Сташинський роз'їжджає по Федеративній Німецькій Республіці, займаючись шпигуванням американської армії. Привозить з східнього Берліну советським агентам інструкції, гроші, відбирає від них шпигунський матеріал. Кілька разів він зустрічався з відомим агентом Іваном Бесагою, який мав у КГБ псевдо „Надійчин”.

Слухаючи зізнання Сташинського про зустрічі з Бесагою, нам пригадався 1954 рік, коли то приходилося остерігати людей проти тієї людини. То був час, коли злоба спільно з глупотою відібрала деяким людям здоровий глузд. Вони говорили про „волю краю”, яка на ділі була овочем з того самого дерева, що й Бесага. Та „воля краю” наперед була поштовхом до руйнування Організації, потім з допомогою Бесаги знищила Ребета, а далі й сл. п. Провідника Бандеру. Чи ми спроможні з тієї трагічної історії чогось навчитися?

Вербування злодіїв для роботи в КГБ

Зізнання агента Сташинського не тільки ілюструють його агентурну діяльність, але також розкривають методи і психологію апарату КГБ.

В Мюнхені жив злодій Максимов. Особа невідома серед української еміграції. Він почував себе росіянином і за „фахом” був не простим злодієм, а кваліфікованим вломником і ватажком злодійської шайки. Про „здібності” Максимова довідалося КГБ в східньому Берліні. Советські агенти почали уживати заходів, щоб завербувати Максимова. Але він уважав, що його злодійська робота в порівнянні з роботою КГБ чесніша, і відмовився співпрацювати. Агентам вдалося довідатись, звідки походить Максимов. Розшукали його рідних і змусили їх намовляти Максимова співпрацювати з КГБ. З одного боку шантаж родиною, з другого погрози напустити німецьку поліцію зломити Максимова, і він пішов на співпрацю з дяволом.

Цей приклад вказує, що советська агентура уважно слідкує не тільки за політичними емігрантами, але також за кримінальним елементом, кожного намагаючись втягти до своєї роботи.

Провокації через пошту

Висилаючи Сташинського до Західньої Німеччини, кагебісти давали йому по 40-50 листів, адресованих емігрантам у різних містах. Ті листи Сташинський кидав у поштові скриньки. Отже, від 1955 року кожного місяця пошта приносила емігрантам різного роду провокаційні матеріали, підписувані: Трембіта, Орден ОЛУС, Дніпро, Макогін, Група членів ОУН, Члени Проводу Закордонних Частин ОУН. Тою самою дорогою приходили також різні карикатури на провідних діячів еміграції. Ціллю тих матеріалів, фабрикованих у східньому Берліні, було внести замішання серед емігрантів, підірвати довір'я до провідних осіб і створити враження, що це все пишуть самі невдоволені емігранти.

Сташинський ствердив, що все це було ділом рук КГБ.

Випробування злочинної зброї

У той самий час, коли московський уряд через свій пропагандивний апарат виступав в „обороні соціалістичної законності”, протестував проти „несправедливості і терору” в різних західніх країнах, потайки на доручення того ж самого уряду органи КГБ готували скритовбивства. Сташинський про ці скритовбивства і їх підготову говорив так:

З Москви до східнього Берліну приїхав вистланець і привіз з собою спеціальну пістолу. Начальник Сташинського Сергій разом із ним і якимсь спеціалістом поїхав до так званої закритої зони, щоб навчити Сташинського орудувати тією пістолу. Він сказав, що ця зброя вже успішно випробувана. Це ствердження кагебіста Сергея зраджує питання: Скільки від тієї скритовбивчої зброї загинуло людей в Україні? Скільки в цілому СРСР? Скільки невігідних для Москви осіб умерло таємничою смертю у так званих „братніх соціалістичних” країнах? А скільки на Заході було випадків несподіваної смерти серед антимосковських діячів різних національностей?

Хто ж є винахідником цього прецизного мордапарату? Очевидно, не агенти типу Сташинського чи Сергея, а московські хеміки та медики, що напевно беруть участь у міжнародних наукових з'їздах і вдають з себе гуманістів у розмовах з західними науковцями, які працюють над продовженням людського життя.

Виконання злочину

У першій половині жовтня 1957 року Сергей дає доручення Сташинському поїхати до Мюнхену і вбити проф. Ребета. Без жадних ускладнень добре підготованому агенту 12 жовтня вдається поповнити вбивство. Повернувшись до східного Берліну, Сташинський пише звіт, отримує похвалу і в подарунок фотоапарат. Після цього продовжує свою злочинну роботу.

Головна увага КГБ звернена на Провідника ОУН Степана Бандеру, за яким слідкувати Сташинський приїздить до Мюнхену і Роттердаму. Він знає від своїх начальників, що з Москви прийшов твердий наказ чимскоріше знищити Провідника.

Одного разу Сташинський вже намірився був убити Степана Бандеру, коли той був на своїм подвір'ю, але непевність і страх здержали його. Сташинському дають ще більш вдосконалену скритовбивчу пістоллю, і 15 жовтня 1959 року йому вдається доконати злочину, який Москва плянувала на протязі довгих років.

У східному Берліні і Москві радість. Для Сташинського влаштовують у Карльсгорсті бенкет, в якому беруть участь всі начальники КГБ. В грудні 1959 року Сташинському у Москві голова Комітету Державної Безпеки при Раді міністрів СРСР Александер Шелепін складає gratуляції і передає від імени уряду орден „червоного прапора” і грамоту, в якій написано, що Сташинський виконав важливе державне завдання.

В цей же час московська преса і радіо подають, що Степана Бандеру знищили західнонімецькі чинники за домовленням з колишнім міністром Німецької Федеративної Республіки Оберлендером. Серед української еміграції поширюються різні провокаційні чутки: самогубство, убивник в оточенні Бандери і т. д. Все це робиться за пляном з ясною метою внести замішання, підірвати довір'я до провідних людей

Петро Кізко

НАД МОГИЛОЮ ПРОВІДНИКА

Дерева в снігу, наче свічі,
Сніжинки, мов сльози мої,
Та хрест твій, Провіднику, кличе
Наслідувать кроки твої:
В годину найбільшого болю
Усмішкою сльози пекти
І далі за волю і долю
Залізно-суворими йти.
Твоїми слідами... Слідами
Яких не стирає і смерть,
Живими ділами й чинами,
Життям твоїм сповнені вщерт, —
Ми йтимем у хугу, завію,
У сонці мечів, прапорів,
Аж поки не визволим Київ
І кров'ю освячений Львів!
Дерева в снігу, наче свічі,
Сніжинки, мов сльози мої.
Та хрест твій, Провіднику, кличе
Наслідувать кроки твої.

в Організації. І знов з допомогою советській агентурі в поширенні тих чуток приходиться людська злоба й глупота.

Кінець кар'єри злочинця

Убивник Сташинський закохався. На нещастя КГБ, не в чекістці, а в звичайній німкені, що мешкала в східному Берліні. По довгих клопотаннях Сташинського, сам Александер Шелепін дав дозвіл йому оженитися. Німкеня не могла звикнути до способу життя в столиці СРСР, до постійних черг за харчами, до блощиць, що ночами не давали їм спати. Одного разу Сташинський влаштував на блощиць полювання і знайшов у стіні підслухові апарати. Йому стало ясно, що начальство чуло всі нарікання жінки, і йому вже не довіряє. Жінка була вагітна, він готувався стати батьком, але начальники радили йому вагітність усунути медичним способом, бо дитина, мовляв, буде завадою у виконанні його чекістських обов'язків.

Сташинський зрозумів, що він є лише рядком злочинства в руках кагебістів. І він вирішив тікати на Захід.

Німецький суд не цікавився злочинами, поповненими Сташинським в Україні. Тих злочинів багато. Німецький суд розглядав лише його злочини, поповнені на терені Німецької Федеральної Республіки.

У 40-РІЧЧЯ ОУН

„МОЯ МОЛИТВА”

Автором „Моєї молитви” є колишній політичний в'язень Йосип Мащак (Мак). Він її написав у львівській тюрмі „Бригідки” у травні 1936 р. Про генезу „Моєї молитви” автор у листі до п. Івана Войка з 10 квітня 1969 р. пише так: „Я зовсім тоді й не думав писати молитву, отак вилляв на папір те, що нуртувало в моїй душі. Янів і Стецько, як це прочитали, вважали, що її варто б поширити. З часом, як бачиш, більше й більше хлопці подавали, аж врешті перетворили в свого роду великописний парастас. Переслаю Тобі „Молитву” як я її написав у Бригідках...”

Україно свята, мати героїв, зійди до серця мого.
Прилинь бурєю вітру кавказького, пошумом

[карпатських ручаїв,

Славою боїв Завойовника, батька Хмеля тріюфами,
Ревом гармат революції, радієним гомоном софійських
[дзвонів.

Нехай душа моя в тобі відродиться, славою твоєю
[опроміниться,

Бо ти, пресвята, все життя моє, ти все щастя моє.

Задзвони мені брязкотом кайдан, скрипом шибениць
[в понурі ранки.

Щоб віра моя була гранітом, щоб зросли завзяття
[й міць,

Щоб сміло йшов я у бій, як ішли герої
За тебе, свята, за славу твою, за твої святі ідеї:
Щоб пімстити ганьбу неволі, стоптану честь, глум
[катів твоїх,

Невинну кров розстріляних під Базаром і Крутами
І тисячі безіменних борців твоїх,
Що кості їх розкидані або тайком загребані...

Спали вогнем, життєтворная, кволість у серці моєму,
Нехай страху не знаю я, не знаю, що вагання.
Скріпи мій дух, загартуй волю,
В серці замешкай моєму.

В боях, в тюрмах рости мене до ясних чинів для тебе.
І в чинах тих хай знайду смерть,
Солодку смерть в бою за тебе
І розплинуса у тобі я і вічно житиму в тобі,
Свята Україно моя, відвічна й непоборна.

Львів — Бригідки, травень 1936.

Ч И Т А Й Т Е,

П Е Р Е Д П Л А Ч У Й Т Е,

„В І С Н И К”!

ГОЛОВНА УПРАВА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ І РЕДАКЦІЯ „ВІСНИКА”

з сумом повідомляють про те, що в понеділок 8-го вересня 1969 року на 66-му році життя відійшов у Вічність визначний член ОУН, довголітній член Головної Управи ООЧСУ, суспільно-громадський і політичний діяч

Д - р І В А Н П О Д Р И Г У Л Я

Чин похорону відбувся в Українській Православній Церкві св. Володимира на Пармі, Огайо, 11-го вересня ц. р. о год. 10:30 ранку.

Служба Божа і похорон відбулись 12-го вересня о год. 9-ій ранку в Церкві св. Андрія в Бавид Брук, Н. Дж.

Родині Покійного висловлюємо найщиріше співчуття

ГОЛОВНА УПРАВА ООЧСУ
РЕДАКЦІЯ „ВІСНИКА”

КАТИ ВІТАЮТЬ СВОЇ ЖЕРТВИ

За чотири дні перед тим, як новий чехословацький уряд під тиском кагебівського генерала Єпішева мав урочисто відзначити першу річницю другої окупації ЧССР московськими дивізіями, пражська комуністична газета „Руде Право” опублікувала лист групи чехословацьких журналістів-коляборантів, що відвідали Москву і Київ.

Як відомо, „урочисте відзначення” супроводилося многотисячними демонстраціями та кривавими зухрами з поліцією і військом. Західні кореспонденти повідомляли про убитих і поранених демонстрантів.

А ось що пишуть у своєму листі журналісти-коляборанти, повернувшись з Києва:

„...Радянські товариші зробили все для того, щоб під час нашого перебування в ССРСР нам були створені найсприятливіші умовини. Ми зачерпнули неоціненний досвід і привезли з собою глибокі враження... Радянський Союз і надалі залишається для нас зразком. І якби ми наслідували цей зразок, якби ми послідовно вчилися на його досвіді, ситуація в нашій економіці могла б бути багато кращою... Під час дружніх зустрічей радянські товариші просили нас передати дружні привіти від комуністичної партії ССРСР всім і всюди у нас, в Чехо-Словацькій”.

Отже і пораненим та вбитим, які протестували проти советської окупації?

Д-р Михайло Кушнір

БОЛЬШЕВИЦЬКА ФІЛОСОФІЯ

5. Аксиологія

Аксиологія, себто наука про вартості, що охоплює теорію моральних, естетичних і релігійних оцінок, — в большевицькій системі найменше розбудована. Так, у викладі діалектичного й історичного матеріалізму Сталіна, який большевики вважають геніяльним скороченням філософії большевизму (Вступ) — немає ані одної тези, що безпосередньо стосується етики чи естетики. Натомість зустрічаємо в ньому твердження, що увесь зміст людської психіки визначається матеріальними умовами суспільного життя. Побічно окреслена також ролі етичних ідей, хоч їх не названо прямо. А саме, ті ідеї діляться на реакційні, відсталі й передові, поступові, при чому обидва роди відіграють важливу ролі: перші тим, що гамують суспільний розвиток, другі завдяки тому, що становлять, як ми бачили, „передові ідеї, які служать передовим силам суспільства”. Большевизм не легковажить, як уже згадано, ролі таких ідей, які „стають матеріальними силами, коли опановують маси” (К. Маркс и Ф. Энгельс, т. I, стор. 406) (112).

Щоб добре зрозуміти значення цієї доктрини, треба пам'ятати, що розвиток суспільства відбувається, як і розвиток природи, якої воно є частиною, скоками, спричиненими вибухами внутрішніх суперечностей. Певні суспільні групи, а саме поступовіші класи, гноблені іншими класами, dokonують революції, послуговуючись, крім матеріальної сили, ідеологією. Але і реакційна класа, яка обороняє відсталі продукційні стосунки, що вже не відповідають новочасним методам продукції, вживає для власної оборони певних ідей. Отже, всяка етика, естетика, релігія і т. п. є знаряддям боротьби клас.

Здавалося б, що логічно звідси повинна виникати утилітаристична і релятивістична теорія вартостей, значить, всі вартості в большевицькій філософії мусять бути поняті як функції суспільних потреб і бути змінні, залежні від того, як змінюються ті потреби. Зокрема, на ґрунті теорії боротьби клас, кожна класа по-

винна мати власну етику, естетику і релігію. Ці постави й пережиття логічно — повинні б бути позбавлені правдивого предмету і становити виключно вислід умовин боротьби.

Однак, ця думка не послідовно переведена в большевизмі. Він стоїть виразно на її становищі, коли йдеться про етику, натомість в естетиці займає становище дуже близьке до іdealізму, тоді як відносно релігії заперечує взагалі, що пролетарська класа (передова і найпоступовіша) має будь-яку релігію.

1. Найясніше положення в етиці. Треба найперше сказати, що большевики дуже рідко згадують про неї, при чому ніколи не оцінюють чинів, чи пак постав, так добрих, як і злих. Отже, створюється враження, що маємо діло з послідовним застосуванням чисто природничого погляду на світ, в якому очевидно не може бути місця на етику, бо природа не знає ані вартостей, ані повинностей. Але докладніша аналіза большевицьких писань перекоонує, що йдеться тільки про брак традиційної термінології. А саме, замість виразу „добрий” — большевики пишуть усюди „пролетарський”, „передовий”, „поступовий”, „прогресивний”, „революційний” і т. п., а вираз „злий” заступається негативними їх відповідниками, як „буржуазний”, „буржуазно-націоналістичний”, „фашистський”, „відсталий”, „віджилий”, „реакційний” і ін. До того ж уся доктрина пронизана вартостями етичного характеру, що таврують класовий визиск, наказують боротися з буржуазією і т. п.

Нічого дивного, що на маргінесі головних тез системи знаходимо у большевиків також певну теорію етики.

„Краткий философский словарь” (під редакцією М. Розенталя і П. Юдина) подає навіть загальну дефініцію моральності. Згідно з нею моральність це „правила, норми співжиття, поведінки людей, які визначають їх обов'язки та відношення до інших і до суспільства, одна із форм суспільної свідомості” (С/1955 — 300 = С/1963 — 280).

З уваги на те, що суспільна свідомість, як твердить большевицька наука, залежить від

матеріальних умовин суспільного життя, вона змінюється разом із цими умовинами (С/55 — 300 — С/63 — 280). Так, наприклад, „перемога пролетарської революції принесла перемогу нової моралі — моралі комуністичного суспільства” (С/55 — 300 = С/63 = 281). Отже, большевицька філософія голосить, як і належало сподіватися, етичний релятивізм. Вартості є функціями класових потреб. Ця етика водночас крайньо утилітаристична. Ось яку інформацію дістаємо щодо змісту нової советської моральності:

„Комуністична моральність підкорена інтересам класової боротьби пролетаріату. З точки зору комуністичної моралі слушним, моральним є тільки те, що служить для знищення старого світу, знищення всякої експлуатації, тільки те, що скріплює новий, соціалістичний устрій” (С/55 — 300).

А у виданні Філософічного словника з 1963 р. читаємо навіть:

„Об’єктивним критерієм комуністичної моралі є боротьба за перемогу комуністичного суспільства. Основні принципи її зафіксовані в програмі КПСС”. (С/63 — 281).

Отже, немає жадних законів, які безоглядно обов’язують — праведне й моральне поступування людини цілком залежить від того, чи воно служить цілі, себто оцьому знищенню старого світу. В наших джерелах брак інформації відносно того, чи всі етики мають цей самий, утилітаристичний характер, — але з загальної теорії моральності здається і це має виникати. Немає також будь-яких дискусій, що стосуються таких, наприклад, проблем як проблеми інтуїціонізму, як його розуміють європейські мислителі. Натомість рішуче відкидається категоричний імператив Канта, бо, згідно з поглядом большевиків, Кант „не розуміє, що етичні, моральні норми мають історичний характер і що для кожної суспільної класи прикметні етичні принципи й погляди” (С 187), а крім цього тому, що категоричний імператив має характер „чисто формальний і абстрактний” (С/55 — 238 = С/63 — 186).

Реасумуючи, треба ствердити, що теорія етики є у большевиків простим застосуванням історичного матеріалізму: вона заперечує існування незмінних моральних законів і надає етичним нормам характер чисто ужитковий. Між ін-

шими, обмеження змісту етики наказом боротьби є характеристичним застосуванням матеріалістичного і природничого погляду на світ, бо у природі головним способом регулювання справ є боротьба.

2. Куди менше ясною є ситуація в естетиці. Большевики починають від ствердження у буржуазних філософів антиномії між об’єктивізмом старинності і суб’єктивізмом сучасних мислителів. Перші твердили, що краса є прикметою речей, — інші тлумачили цілу ділянку естетичних переживань підметними чинниками, заперечуючи, що краса існує поза людиною. Щойно Маркс і Енгельс, мовляв, відкрили й вияснили правду. А саме марксистсько-ленінська теорія, „підтримуючи думку про об’єктивне існування краси, себто про реальне існування в самому предметі підстави для наших естетичних оцінок . . . водночас вказує на однорідну наукову причину, з допомогою якої можна зрозуміти біг історичного розвитку мистецтва” (С 560).

Цією причиною є, як можна було догадатися, умовини класової боротьби. Люди переживають красу менше або більше, „залежно від того, які це люди, до якої суспільної класи і до якої епохи вони належать” (С 560).

Отже, згідно з цією теорією краса існує в природі об’єктивно, незалежно від людини, яка її оцінює, але сама оцінка тієї предметно існуючої краси залежить від ступня розвитку оцінюючого підмету, який то розвиток обумовлений способом відомим із історичного матеріалізму. Маємо, отже, тут діло з об’єктивістичною теорією краси, під якою підписався б кожний європейський ідеаліст, хоч він не зводив би, може, умовин оцінки краси до самої боротьби клас.

Щодо теорії мистецтва естетика большевиків ближча до їх теоретичних залогень, а саме до крайнього утилітаризму. Вона визнає т. зв. соціалістичний реалізм, який, на думку Горького, є вищим ступнем критичного реалізму буржуазії. Натуралізм є прогилежністю соціалістичного реалізму, бо засновується на „копіюванні приємних явищ”. Врешті большевики відкидають „формалістичні трюки”, що ведуть до безідейности (С 562). Самий соціалістичний реалізм, „начальними ідейно-естетичними принципами якого (як це уточнюють большевики) є

комуністична ідейність, народність і партійність, його органічний зв'язок з боротьбою працюючих мас, соціалістичний гуманізм і інтернаціоналізм, історичний оптимізм, відкинення всяких проявів формалізму, суб'єктивізму і натуралістичного примітивізму" (С/63 — 423), — має представити героїзм боротьби за свободу пролетаріату, героїзм праці над творенням соціалістичного світу і т. п. Іншими словами большевицьке мистецтво повинно бути тематично суспільне.

Большевицька естетика вважає мистецтво попросту знаряддям боротьби і розвитку класи, яка його творить.

3. Найбільше матеріалу можна знайти в большевицьких писаннях відносно їх філософії релігії. Становище большевиків у цій ділянці настільки відмінне від зайнятого ними супроти етики і мистецтва, що в них большевики валять тільки дотеперішні форми, коли тут заперечують попросту існування такої ділянки вартостей і домагаються повного виєлімінування релігії.

Як відомо, вже Маркс назвав релігію „опіумом для народу". Збірка текстів його і Енгельса, що стосуються цієї справи, була видана большевиками саме під цим титулом („Религия — опиум для народа"). Большевицька доктрина про релігію не вичерпується в цьому короткому твердженні, але містить у собі кілька різних елементів, широко виложених в писаннях Леніна (Ленін: „Социализм и религия" — Ленін: „Об отношении рабочей партии к религии") і зреасумовання у „Філософічному словнику", нами розгляданому.

а) Передусім, коли йдеться про зміст, релігія є збором „фантастичних відображень у людських головах природничих і суспільних сил, що панують над ними" (С/1955 — 414 = С/1963 — 388). Як така, релігія є суперечна з наукою, навіть, на думку Сталіна, є протилежністю науки (С 414) і з уваги на це мусить бути поборювана партією, яка стоїть за науку (С 415). А втім, вже з філософічного становища, большевики поборюють релігію як визнавши „безоглядно атеїстичного матеріалізму, рішучо ворожого кожній релігії" (Ленін: „Об отношении рабочей партии к религии"). Отже, большевицька філософія відкидає релігію як

суперечну з природничою наукою, як і з засадами матеріалізму.

б) Відносно генези: „причиною виникнення релігії була безсильність первісної людини супроти грізних і незрозумілих для неї явищ природи" (С/55 — 414 = С/63 — 388). Натомість тепер цією причиною є „безсильність експлуатованих клас у боротьбі з експлуаторами" (С 414). Ленін формулює це так: „Религия є одним із видів духовного гніту, який завжди і всюди тяжить на народніх масах, придавлених вічною працею для інших, нуждою і осамітненням" (Ленін: „Социализм и религия" = також: Ленін: „Собрание сочинений, т. 10, с. 65).

в) Відносно ролі, яку релігія виконує: вона дає гнобленим фіктивне здійснення прагнень у позагробовому житті, і це відтягає їх від революційної думки; тому для визискуючих клас вона є знаряддям їх утиску. (С/55 414 = С/63 388). Ленін уточнює цю думку так: „Усі класи, що спираються на гнобленні, потребують для оборони свого панування дві суспільні функції: ката і священика... Священик має завдання показувати (гнобленим) образи, що осолоджують нужду і посвяту; таким чином... відсуває їх від революційної діяльності" (Ленін: Собрание сочинений, т. 15, ст. 374 і слід.).

Звідси большевицька філософія ставить етичну норму, що наказує боротьбу з релігією.

З цього виникало б, що релігія у большевиків є так само релятивістичною й уталітаристичною, як і етика. Існування її предмету тут навіть дуже живо заперечене. Але різниця між релігією і етикою має полягати в тому, що коли етика має ширше застосування — може, наприклад, співдіяти з будуванням соціалістичної держави — єдиною функцією релігії є її роля допоміжного знаряддя у гнобленні одної класи другою. Звідси в безкласовому суспільстві, до якого змагають большевики, не може бути для неї місця: її роля закінчується з хвилиною зникнення клас, що гноблять пролетаріат.

З цього видно, що большевики властиво не визнають відрубності релігії і трактують її як додатковий розділ буржуазної етики. Але накреслена вище теорія релігії не вияснює достатньо емоціонального тону, в якому писано всі сторінки, присвячені большевиками релігії. Не вияснює також антирелігійного становища, яке займає партія в соціалістичній державі, де бур-

Софія Наумовиц

„ГЕНІЯЛЬНИЙ” ПУШКІН

Александр Пушкін, як то часто трапляється у мішанців — а відомо, що походив він з російсько-муринських батьків — був талановитою людиною. Можна навіть погодитись, що він до деякої міри був і геніальним, зокрема у подивугідному відчутті російської душі та її безугавної спраги грабунку. Проте, універсальним поетом, як хочуть зробити його в усьому світі москалі, він ніяк не був і ніколи не буде. Причиною цього — брак шляхетности, ідейности та співчуття до гноблених і підкорених — так людей, як і народів. І тому він ніяк не витримує конкуренції не то з Шевченком, який проповідував вселюдські, гуманні та шляхетні ідеї, але навіть з Байроном, який заступався за чужий, далекий погноблений народ — греків, і за їхню волю загинув.

Доказом цього нашого твердження можемо пригорщами черпати з власної творчости Пушкіна, зокрема з його псевдопатріотичних поезій. Ось, наприклад, коли польське повстання 1831 року викликало співчуття в політичних колах Заходу, коли у французькій асамблеї лунали гарячі промови на захист польського народу, „геніальний” російський поет відповів на це питання віршами „Наклепникам Росії”

жуазія вже нікого, згідно з большевицькими теоріями, не гнобить. Вияснення цієї постави треба шукати поза логічною структурою системи і поза тезами, якими вона оперує, а саме в психологічному підложжі большевизму і в його генезі.

Так виглядає большевицька аксіологія: релятивістична і суспільно-утилітаристична в ділянці етики, вона голосить рід об'єктивізму в естетиці, який пов'язує з рівно утилітаристичною теорією мистецтва, врешті, коли йдеться про релігію, розуміє її також утилітаристично, заперечуючи при цьому, що вона є чимсь іншим, як пережитком, що мусить загинути в міру поступу суспільства.

В наступному числі зіставимо всі досі устійнені большевицькі тези і спробуємо їх схарактеризувати.

та „Бородинська річниця”. У них він задержує заявляє Заходові, що польська проблема — це „домашній спір”, „внутрішня справа” Росії, бож „усі слов'янські струмки мають влитися в російське море”. У цій його, з дозволу сказати, поезії звучать ноти задоволеної помсти, і він літає у хмарах слави, що її створили „російські багнети”. Росію з усіма її підкореними народами Пушкін трактував як єдину цілість, зовсім так, як сучасні росіяни ототожнюють СССР з Росією. „Чи мало нас? — ставить він риторичне питання у своєму вірші. — Хіба ж від Пермі до Тавриди, від фінських холодних скель до полум'яної Колхиди, від зворушеного Кремля до нерухокої стіни Китаю не встане русская земля, блискаючи сталевую щетиною багнетів?!”

Те, що цареславець Пушкін урочисто прославляв — а саме російське загарбництво і геносид — те наш безстрашний Шевченко кинув в очі московському цареві зі святим обуренням: „Від молдаванина до фіна на всіх язиках все мовчить, бо благоденствує!”

То яке ж може бути порівняння між цими двома такими різними поетами: першим, сином народу-загарбника, що закриває грабунок гарними словами, і другим — сином підкореного народу, що і в неволі мав відвагу називати речі по імені? А большевики намагаються не тільки поставити між ними знак рівняння, але що більше — Шевченко мав би ще й повчитися у Пушкіна, мав би наслідувати його і поважати!

Пушкін добре здавав собі справу з аморфности російської імперії, її механічно створеної многоскладовости та з ненависти поневолених народів до Росії. Тому глибоку тривогу перед лицем національної проблеми, що, до речі, помітна була серед російської еліти в усіх часах, — намагався Пушкін прикрити буфонадою. Він у своїй особі і в своїх творах втілював оту єдність російського уряду і суспільства, коли йшлося про ставлення до поневолених народів. При чому він раніше від усіх своїх сучасників відгадав, куди прямують перші паростки українського національного відродження, і нама-

гався забити осиковий кілок у могилу недавно похованої української державности.

І тому, — а не від захоплення, як дехто думає! — вчитується він в українські народні пісні, студіює „Історію Русів” — цю настільну книгу кожного освіченого українця. Наслідком цих студій, породжених тривогою за майбутнє російської імперії, з’являється його поема „Полтава”. Завдання цієї поеми, чи пак пасквілю — довести „історичну неминучість” **поглинення України Росією**. Гетьман Мазепа, що поставив справу визволення України на вістря меча, змальований у цій поемі як мелодраматичний лиходій, „злодей”, носій розпусних пристрастей і егоїст. Зате цар Петро I, під трубні звуки перемоги, з’являється як велична і мудра постать. Закінчується цей пасквіль „моральною наукою” про „марність і віджилість українських змагань до волі”.

Цей свій пасквіль писав Пушкін тоді, коли західні великі поети прославляли українського гетьмана високомистецькими творами. Байрон і Віктор Гюґо присвятили йому великі поеми, а композитор Ліст — велику симфонію „Мазепа”. Бо не тільки романтична легенда про закоханого юнака, якого задрісний польський шляхтич прив’язав до спини коня і пусти в степ на певну смерть, — не тільки ця романтична фабула змушувала мистців пера та звуку творити безсмертні шедеври, але й Мазепина воєнна епопея, яка скінчилася так трагічно, притягала світових істориків, дослідників та політиків. Великий мислитель і філософ Вольтер, пишучи „Історію Карла XII”, багато місця присвятив особі українського гетьмана Івана Мазепи, а докладно простудіювавши його чини та ідеї, висловив відому істину про те, що „українці завжди прагнули волі”.

Мало того, ще довго після смерті великого гетьмана його ідея визволення України з московської неволі ширилася по всій Європі завдяки численній мазепинській еміграції, зокрема Павлові та його синові Григорові Орликам, які протягом половини XVIII століття тримали увесь європейський цивілізований світ в курсі української справи. Україна була тоді не предметом, а підметом міжнародньої політики, і в укладенні різних політичних та військових союзів, зокрема у війні проти Росії, — українські козаки завжди відігравали ролю вельми важ-

Микола Щербак

15 ЖОВТНЯ 1959

Уже не кулі, не гранати
Не поодинок у бою, —
Впускає хижо кат до хати
Отруту і слизьку змію.

І злісним косооким зором
У щілину спостеріга,
Як скаче й в’ється чорним колом
Повзучий і живучий гад...

Кривава мить... у смертнім герці
До зброї припада рука,
Але зміюка жалить в серце,
У саме серце — і зника...

Ще гострий погляд... Ще б дихнути!..
Іще блукає спрагло зір
Землею руги і отрути,
У зворах предковичних гір.

І смерті непокірний зроду,
Але в пориві до мети,
Він долу падає на сходах,
Щоб вгору до вершин зійти!..

ливого чинника. Отож такій великій, оспіваній і поважаній в усій Європі постаті великого гетьмана України Пушкін, придворний одописець, відважився прибавити тавро лиходія і розпусника!

Що Пушкін був прихильником геносиду — винищення народів, про це ми казали вище. Тепер тільки слід підтвердити нашу думку доказами. А ось і вони в його поемі „Кавказький полоненик”, яка закінчується такими похвальними словами на честь підкорителя Кавказу, генерала Котляревського, який, очевидно, крім прізвища, нічого спільного не мав з нашим письменником, автором „Енеїди” — Іваном Котляревським. Отож Пушкін так вихваляє московського генерала: „Тебе я оспівав, герою, о, Котляревський — бич Кавказу! Куди не мчався ти бурею, твій похід, як чорна зараза — вбивав, винищував племена!” Хіба можна в ганебніший спосіб висловитися про **нищення і вигублювання цілих племен?** І чи це не вихвалювання геносиду?

Бо в очах Пушкіна, як і кожного російського шовініста, спір кавказьких народів — це

Михайло Островерха

У 500-ліття М. Макіявеллі

Скільки суперечних думок, міркувань і досі викликає отой невеликий об'ємом, але повний змісту твір фльорентійського секретаря Миколи Макіявеллі „Іль Прінчіпе”. І ця метушня поглядів ізнову оце ожила з нагоди 500-ліття народин Макіявеллі — 1469 р.

Петро Паольо Босколі й Агостіно Каппоні у лютні 1513 р. вкнували змову проти роду Медічів — володарів Фльоренції. Змову викрито. Підозра впала й на Макіявеллі, що він брав участь у змові. Його арештують, тортурують і визнають... невинним. Але по 14 роках ревної служби для Фльоренції його проганяють із цього міста, і він живе на засланні у своїй рідній місцевості — Сан Кашьяно в Долині Пеза, — у ріднім гнізді на хутірку Альбергаччіо, осада Сант' Андреа в Перкуссіна.

Один з істориків каже, що якби не те примусове заслання, то Макіявеллі ніколи був би не написав ні „Іль Прінчіпе”, ні — найкращий його твір — „Бесіда про перший розділ Тита Лівія”. Макіявеллі належно ніколи не сподівався, що його „Іль Прінчіпе” викличе в усьому культурному світі стільки розголосу й суперечнос-

„спір дикунів”, які не хочуть коритися російському „законові” — „цивілізації”. І, очевидно, не „дикуни”, а російський „закон” і „цивілізація” повинні перемогти.

І тому, хоч Пушкін „геніяльно” описував цю чарівну країну — Кавказ, країну височезних гір, гарних жінок, упертих у своїй „дикості”, хоробрих черкесів, країну, де була змога виявити розмах, де чекали романтичні пригоди, — це йому ніяк не перешкоджало писати оди і панегірики тим, хто винищував волелюбні народи і насаджував багнетами російську „культуру”, що й не доросла до кількатисячолітньої культури таких країн, як Грузія чи Вірменія.

На щастя, знайшовся справжній геній, який не захоплювався кавказькою екзотикою, але щиро співчував народам Кавказу у їх національному поневоленні, що його принесла темна і жорстока Росія. Цим генієм був український віщий поет — Тарас Шевченко.

теї. Цей твір, зараз по своїй появі, не викликав ніякого зацікавлення.

Найперше появився він друком шойно за чотири роки по смерті автора — умер 22 червня 1527 р. На друк цієї праці папа Климентій VII видав „Бреве”, яким авторизував це видання. Від 1550 р. поширилось видання цього твору, поширилось і коло читачів за і проти Макіявеллі. Лихо почалось від „молодечого запалу” Генриха VIII, короля Англії, що у своїх аморозних історіях і їх наслідках покористувався впливом твору „Іль Прінчіпе”. Архiepіскоп Кентербері, Реджінальд Поль, який з усією рішучістю противився розводі Генриха VIII, сказав, що „Іль Прінчіпе” „написала рука диявола”. І вже в 1558 р. твір появився на „Індексі” заборонених книжок. Проте, володарка Франції, Катерина Медічі, в обороні свого трону, — у своїх жорстокостях — включно з ніччю св. Вартоломея! — покористувалася науками Макіявеллі з „Іль Прінчіпе”.

Появляються й інші твори — суперечні. У 1576 р. юрист Інносент Джентіллет, протестант, пише: „Розмови доброго уряду проти Миколи Макіявеллія, фльорентійця”. Проти Макіявеллі виступає й єзуїт Антін Поссевіно, у 1594 р. В обороні твору виступають короновані голови й політики, що йшли за порадами Макіявеллі в „Іль Прінчіпе”. Рішельє спонукує Машона, і цей пише твір: „Апология Макіявеллі”. Бібліотекар Мазаріні, Гавриїл Ноде пише: „Політичні міркування про державні перевороти” в дусі „Іль Прінчіпе”. Є й облудні, макіявеллівського подступу твори, як відомий твір із 1738 р. Фридриха Пруського „Антимакіявеллі”. Вершком же макіявеллізму Фридриха був розподіл Польщі чи його нещира, дволична гра з нашим політиком, дипломатом Василем Капністом, коли той прибув до Фридриха у таємній справі: визволення України з-під московської кормиги.

Філософ Руссо захоплюється твором Макіявеллі за любов до його республіканської волі; те ж саме виявляє й Леопольд Тосканський. У повозі Наполеона, під Ватерльо, знайшли книжку „Іль Прінчіпе”. Наполеон III у тюрмі Гем приготувався до повстання, читаючи Макіявеллі, „Критики, історики, літописці час до часу твердять, що перемога і розгром, олтар і порох, велич і впокорення деспотів, диктаторів

В ОКУПОВАНИЙ УКРАЇНІ

Історичні пам'ятки далі в небезпеці!

ми й церковними пам'ятками. Ось що читаємо в цій статті:

„Далеко не всі пам'ятники архітектури зайняті під музей та інші культурооборонні заклади. В окремих випадках (це значить — у більшості випадків — П. К.) їх займають сторонні установами та підприємства, що до того ж не дають про збереження пам'яток старовини. Так трапилося, скажімо, з пам'яткою XVII століття „Теплою Софіїю“ на території заповідника „Софійський Музей“, яку орендував Академія Наук УРСР до аварійного стану... У Києво-Печерському заповіднику розміщено винно-коньяковий завод вірменського тресту „Арабат“ та чимало інших устанав, підприємств, приватних мешканців. І в той же час значні фонди заповідника немає де експонувати...“

Далі зі згаданого числа „Культури і Життя“ довідуються, що подібне діється не лише в центрі України — Києві. Львівський історичний музей, Тернопільський, Плутивський, Хмельницький, Черкаський, Теодосійський краєзнавчий музей заікані в непридатні приміщення, де не тільки людям немає де обернутися, а годі поглядіти чи поставити котрийсь експонат.

Отакий стан з історичними пам'ятками й музеема на рідних землях. І треба просто дивуватися, з якими негідними зусиллями наші народи ставлять опір окупантові в його руйнівницькій роботі. Наші люди в Україні самі, самотужки, у вільні від заробіткової праці дні будують музеї і збирають для них експонати, щоб зберегти їх для майбутніх поколінь. Більшевницько-московські адміністративні чинники, не маючи змоги поставити тому масовому рухові спротив, мовчи погодилися в цій справі народові не перешкоджати. Досить навести такі красномовні числа: державними засобами в Україні створено останніми роками сто сорок п'ять музеїв, а засобами українського громадства понад чотири тисячі!..

Петро Кізко

ЧИТАЙТЕ,
ПЕРЕДІЛІВАЙТЕ,
ПОШИРЮЙТЕ

“В І С Н И К”!

Четвертий Великий Збір Організації Українських Націоналістів, що відбувся навесні 1968 року, з усією чіткістю схарактеризувала глибокий стан в Україні з історичними пам'ятками, музееми, церковно-архітектурними надбаннями нашого народу. У шістнадцятій точці „Постанови в питаннях культури“ висловлено „гострий і категоричний протест проти посягань варварських заходів російсько-совітських окупантів в Україні нищити пам'ятки української культури, як бібліотеки, архиви, музеї, історичні будови (наприклад, комплекс будівель Києво-Могилянської Академії, Почаївська Лавра, численні старовинні церкви і так далі), історичні місця української релігійності (зокрема могили, цвинтарі, придорожні хрести й каплиці), твори національно-мистецького значення, щоб таким чином здійснити свій задум теософії над Україною. На місці знищуваних українських національно-культурних пам'яток Москва ставить російські комуністичні будівлі й пам'ятки, зокрема буде монументи зрадинкам і вислужникам з-поміж поневолених народів і в честь творців російської імперії та її культур. Багато скарів української культури московити грабують і вивозять у Росію, фальсифікують, продають чужим народам або й протоло-шують їх „російськими творами“.

З України наляждять тривожні вістки, що московські окупанти з допомогою українських вислужників і дали ведуть цю кайнову роботу. В цьому часом вимушена признаватися навіть українськомовна совєтська преса.

І так, у киявському часописі „Культура і Життя“ з 22 червня ц. р. надруковано статтю, з якої довідуються про жахливий стан з національними музееми та історично-архітектурними

і тиранив були і перемогою і розгромом Мажевити, — казав один із істориків. Тут треба згадати, що в нашій мові був повний переклад твору „Ль Прінчипе“ під заголовком „Володар“ у 1934 р. у видавництві „Вісник“. Переклав цей твір М. Островска.

Вол. Гаврилюк

ЗУСТРІЧ З МИСТЕЦТВОМ І МИСТЦЯМИ

На вакаційних оселях Америки закоренився гарний і практичний звичай, а саме звичай влаштовувати сезонні мистецькі виставки. Самозрозуміло, що такі виставки культурно збагачують побут в часі вакаційного відпочинку і уможливають гостям, хоч і принагідно, знайомитися з доробком наших мистців. Одна з таких виставок знайшла гостинне приміщення на оселі „Хухрівці” — власність інж. А. Хухри, — а саме виставка праць мистця Б. Божемського. На вступі кілька слів про оселю.

Старі запашні смоляні ялини та смереки шумлять з усіх сторін, створюючи своєрідну поетичну декорацію, серед якої розташована ця оселя-антик. Господарі радо вітають гостей. Смачна домашня кухня, спокоем лісового затишся навіяні просторі кімнати і сусідство „Союзівки” — це те, що приналежить відвідувачів і гостей, які залишаються на довший побут.

А тепер кілька слів на тему згаданої виставки. Коли мова про техніку, то бачимо тут дві категорії творів, а саме — графіку, тобто дереворізи, і картини, виконані темперою.

Як відомо, темперою технікою малювали колись наші історичні іконописці. Для українського глядача ця аналогія має деякий сенс, це нібито якийсь понадчасовий місток, що в'яже сучасного українця-глядача з мистецтвом нашої старовини. І це почування додає українській свідомості щось з інтиму національного. Стільки про техніку.

З черги кілька слів про стиль, тобто письмо, яким пише свої талановиті й оригінальні твори мистець Б. Божемський. З першого погляду вражає глядача сила рисунку і, якщо так можливо висловитися, — рисунковий характер картин. Контурова лінія міцно, а іноді навіть суворо замикає форми — вона також творить структурний орнамент у розписі деталей. Мистець досягає іноді того рівня експресії, який можна визначити як віртуозність.

Взагалі тема рисунка в мистецькому верстаті мистця Б. Божемського варта пильнішої студії. Талант мистця, очевидно, досягнув повноти свого вислову, і мистець збагачує свої твори щораз досконалішою технікою та тематичною

різноманітністю, хоч по суті обсяг його тематики має доволі чітко визначені межі. Квіти, птахи та комахи якимось особливо збуджують творчу інспірацію мистця. Але трапляються також сильні експресією фізіономіки портрети. Кольоритна гама в картинах мальованих технікою темперою ошадна, назвемо її стишена, але зовсім не сіра, навпаки — гармонійна. А втім, це типове для малярської палітри мистця Б. Божемського.

Мистець знає, чого шукає, і достатньо опанував умілість виконати те, що хоче і як хоче. Коли перекласти на зрозуміліший словник, то це означає зрілість — явище, яке не так часто зустрічаємо в сьогоденній мистецькій дійсності.

Зрілість це очевидно не творчий кордон — але це важливий етап у розвою мистецької індивідуальності. Це — вихідна точка справжньої свідомої творчості в кожній ділянці людського себевиаву.

На кінець цього трохи неспорядкованого звіту про цю виставку хотілося б згадати ще про одну рису мистецтва Б. Божемського, а саме про декоративність, може не так в розумінні орнаментального, хоч по суті орнамент є абсолютно декоративною схемою. Декоративність у творчості мистця Б. Божемського виявляється однаково в композиції форм і барвних елементів, а особливо в ритмі, якому підпорядковані форми графічні і кольоритні.

**

На оселі Хухрівці шумлять старі велетенські сосни, і під враженням цього шуму можна снувати думки про що тільки захочемо. Коли гарно, соняшно, можна вигідно піджарювати своє тіло. Увечері до місяця можна мріяти, коли він кокетливо виглядає понад шпильми дерев. А вночі, при подуві свіжого повітря з вікон, можна дискутувати про мистецтво з гіпнотичним привидом усіх змін, що досі з'явилися на нашій планеті.

**

Коротка і, до речі, випадкова візита на оселі „Кобзарівці” у Гантері була приємною нагодою, що дозволила нам оглянути чергову вис-

тавку картин, мабуть, найпопулярнішого з наших мистців, а саме Е. Козака, що зачаровує глядача якимсь особливим мистецьким чародійством, типовим для цього мистця. Гумор і мрія зливаються тут в суцільну феєрію. Хочеться побути тут довше, увійти в інтимніший діалог з мотивами світу, що колись був дійсним.

Оглядаючи цю надихану і навіяну фантастичною картинну феєрію, подивляєш живучість і невгамовну творчу енергію цього тонкого гумориста та сатирика, що несподівано перед глядачем виринає в масці поета.

Виставка, без сумніву, настільки інтересна, що збути її короткою згадкою може й не до ладу, але, на жаль, час і умови не дозволили оглянути її як слід. Оселя „Кобзарівка”, де ця виставка влаштована, та її увічливі, інтелігентні господарі в історії наших літницькових ресортів вписалися вже настільки чітко, що до заслуженої їх популярності принагідний відвідувач нічого особливого додати не здатний.

Тут по її просторих приміщеннях блукають привиди історичних постатей, що були недавно бажаними гостями, і від цього настрою своєрідної ностальгії неможливо звільнитися...

А втім, довідуємося, що десь у Гантері, недалечко „Кобзарівки”, перебуває мистець М. Мороз. І ось ми вже в імпровізованому ательє — в доволі просторому зашкленому ганку гарного будинку.

Під стінами і на стінах свіжонамальовані картини. В загальному це мотиви гантерівського краєвиду, а також дві портретні студії — симпатичної молоденької дівчинки і відомої письменниці Лесі Храпливої в гуцульському строю. Оглядаємо і слухаємо темпераментний та іронією забарвлений виклад думок мистця, цього, мабуть, найвидатнішого сучасного українського пейзажиста.

Але жорстокий тиран час приневолює розпрощатися з виїнятковими зустрічами, з героїчними українськими мистцями, що в умовах скитальської дійсності спромоглися зберегти незайманою свою творчу діяльність, а також з романтикою соняшних літницькових осель, де можна почувати себе легко, вільно і — окрилено.

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

Роман Завадовиз

СВЯТІЙ КНЯГИНІ ОЛЬЗІ

Як поміж зір досвітньої години
Зірниця рання — найясніший квіт,
Так поміж славних дочок України
Хвали твоєї сяєво, княгине,
Перемагає темряву століть.

Над рідним полем хижий вітер лине,
Змивас повинь наші береги —
Та в шумі бур не знидіє, не згине
Твої слави розголос, княгине,
Владарко серць і творчої снаги.

В твоїй душі росло чуття єдине
І творча думка ширяла, мов стріла —
На степовім безмежжі України
З-під рук твоїх, розумна господине,
Держава, мов троянда, зацвіла.

Ти добрий дух держави і родини,
Виховниця і мати лицарів:
Твій син в боях ламав ворожі стіни,
А внук простори рідної країни
Хреста й науки світличем зогрів.

І у святих Христових чеснім зборі
Сяєш ти, подвижниця Христа —
Ідуть віки, похмурі і суворі,
Та сяють нам твої дла, як зорі,
Княгине Ольго, мудра і свята.

„СЛОВО І ЗБРОЯ”

Коштами Товариств кол. вояків УПА в ЗСА, Канаді й Європі, під фірмою Наукового Товариства ім. Шевченка видано в Торонті на 415 стор. Антологію української поезії, присвяченої УПА і революційно-визвольній боротьбі 1942-1967 років п. н. „Слово і зброя”.

Упорядник антології й автор біографічних довідок про авторів вміщених у ній поезій Леонід Полтава. Мистецьке оформлення артиста-малювача Володимира Ласовського.

Антологія поділяється на чотири частини: „Передвісники створення збройної сили національної України”, „Слово поетів-упівців”, — передрук збірок „Непокірні слова” Марка Босслава та „Мої повстанські марші” Петра Гетьманця, „З творчості безіменних поетів-упівців” і „Українські поети за кордоном про УПА, її творців та національно-визвольну боротьбу”. „Відомості про авторів антології” містять короткі біографічні дані, разом зі світлинами, про 70 українських поетів. Закінчується книга „Післямовою” та „Резюме” в англійській мові.

ТВОРЦІ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ

Петро Дорошко

Надія його життя

Його велике зболіле серце втомилосся від натиску життєвих бур, усе частішими переboями прохало останнього спочинку. Не підправив розладнаних нервів сонячний Крим, не допомогло і це останнє лікування за кордоном. І коли стало ясно, що нічим уже й нічого не зарадиш, питала тужно і з розпукою дружина:

— Де ж тебе поховати, Іване?

— А поховаєте мене, Софіє, — заповідав Карпенко-Карий, — на сільському цвинтарі, між своїх людей.

... У вересні 1907 року прибув на Шостаківку поїзд з прахом великого драматурга. Переклали Карпенка-Карого в дубову труну. Пара волів з червоними стрічками на рогах неквапно покотили воза степом. Виходили на останню зустріч з драматургом сотні й тисячі знайомих і незнайомих йому друзів, вірних шанувальників Карпенкового таланту. А хто не відав, перед ким то стелилась остання путь, питався:

— Кого це везуть?

— Великого письменника везуть! — відповідали.

— Великого артиста! — додавали інші.

— Та то ж нашого сусіду, — казали треті, — Івана Карпенка з хутора Надії.

Знову і назавжди повертався на свою землю, до своїх людей Іван Карпенко-Карий, Тобілевич.

На життєвому роздоріжжі у хвилину душевного сум'яття, де б ми не були, завжди вертаємося споминами в зелений край свого дитинства. Кожен носить у потаємках серця своє поле чи свій ліс, свою вулицю чи стареньку мамину хату. Всім цим був для Івана Карповича хутір Надія. Звідси йшли межі люди герої його драм і комедій. Тут спочивав душею чародій слова і сцени. Тут він спрагло припадав до ніким не скаламученого джерела з кришталевим дзвоном.

Те джерело й понині б'є з-під самого коріння розлогої, стемнілої від старости верби. Нащадки драматурга назвали його „татовою криницею”. А навколо буйноквіття, медовий запах

НА СТАРОКИЇВСЬКІЙ ГОРІ

Тут сутінки. І від холодних стін
Звологолю старовиною віє.
Мовчить твій хор, спить крилас твій, Софіє,
І втратив голос великодній дзвін.

Та шпиль з хрестом на сотні й сотні гіл,
Як сотні літ до цього, племениє
Стрілою в небі. Хоч злетить не сміє,
Летить швидким хмаринам навздогін.

Всесильний час ще не приніс сюди
Байдужости. На косогорах зритих
Нові будівлі. Та лише в саді
На гору Старокиївську зійди —
І Ярослава Мудрого сліди
На вичовганих прочиташ плитах.

саду, соромливий багрянець — усміх калин, шелеслива перемовка берестів, вербовий сум над задумою зеленого озера, загадкове мовчання дубів...

Не йметься віри, що 98 років тому, коли Карпо Адамович, батько драматурга, ставив невелику сільську хату на дві половини, — навколо простилася голий, випалений сонцем степ. Правда, вабила прозорою, як сльоза, водою відрада чумаків — криниця...

Видно, хутір Надія був для Карпенка-Карого чимось більшим, аніж тільки пристановищем у хвилину життєвих незгод.

„З хутором цим, — пише дружина драматурга Софія Тобілевич, — зв'язане все життя артиста, вся душа письменника. Тут усе так переплуталось між собою, поезія і проза його існування, що пом'янути його лише коротенькою згадкою не годиться”. Іван Карпович признався якось, що любить працювати, коли тихо навколо, як от у Надії — тоді думки течуть вільно і просторо. Та не менш, ніж до пера, тягнуло його, сина неписьменної кріпачки, до землі. І вмів сіяти не тільки зерна слів. Надусе любив годувати пшеницею на світанку теплу і м'яку рілля.

Приїхавши в село, Іван Карпович „зараз же скидав із себе міський одяг... і брався до плуга, коси чи грабель...” А коли навесні 1887 року політичного засланця Карпенка перевозять з Новочеркаська на хутір Надію „по мес-

ту своєю життєвості", то, як згадує дружина драматурга, того року взагалі нічого не було написано — "писалася тут інша комедія — підлютом і бороною по неораному полю, творилася жива драма в намалюванні людини поборо-ти всі перешкоди".

Хутір Надія — то музей-святиня, в якому сторінка по сторінці читається життя туди і прекрасне. Ось у цьому будинку драматург жив, тут писалися безсмертні "Сто тисяч" і "Хазяїн". Ось над ним ставом роздумувала Іван Карпович над долею героїв "Суети", у тому від-дуневому саду народжувалася "Сава Чалий". Сюди на хутір приходили до Карпенка-Кара-по друзі-селяни. Несли своє горе і біль. Несли свої розповіді.

Син драматурга Назар Тобілевич згадував потім: "Працюючи на селі серед селянства, батько, як губка, всмоктував у себе, фіксував у своєму мозку все, що цікавого траплялося йому чути". І знаємо в Харитні з "Наймич-ки" діяння з села Карлюкеного, котра якби час доглядала дітей драматурга після смерті першої його дружини, карпалівського поміс-тра Пилипа Батшова в знаменитому образі Бонавентури-копача...

Безь свій величезний талант драматурга і ар-тиста Карпенко-Карий віддавав народові, а зна-чить, і опім селянам, з якими жив у тісній дружбі. За любов завжди платять любовою. Це ж політичному засланцеві Карпенкові-Кара-му селяни потай збирали й передали у Новочер-каськ гроші, яких, правда, Іван Карпович не взяв, бо не хотів накликати тим лиха на своїх доброзичливців. А буремного 1905 року хлібо-роби Карпашевої й Карлюкеного сповістили листом драматурга, що промада присудила бе-рети хутір Надію від пожежі і будь-якої шкоди. Сама сім'я Тобілевича — то сузір'я першої величини на небосхилі нашої культури: славят. ний драматург і народні сцени Іван Карпенко-Карий, неперевершений артист Іванас Сакса-ганський, світлий талант Микола Садовський, "український соловейко" Марія Садовська-Ба-рілотті. Благодієнна мати, чий діти вваляють собою цілу епоху в розвитку української куль-тури.

На хуторі під Кіровоградом задумали алей одягнуті в зелену тишу, зачаровані піснями-джерелами, повідають про людей, чий світлі об-

рази не тьмяніють, живуть, бо вічні. Зібрав пишє на землі, тримають небо на своїх руках могутні Маркові дуби — їх садив Крощивниць-кий. А це ось дуб благодієнна в житті неза-бутня Марія Заньковецька. Зберігли роки діти нас садочу лавочку, зроблену ще Іванасом Сак-саганським, вчуваються далекі мелодії, на-співувані тут Віталієм Лисенком, встав навкіи у бронзі пам'ятника Іван Карпенко-Карий.

Іван Карпович назвав хутір іменем вірного свого друга — першої, надто рано померлої дружини. Тут, серед степового безбережжя, се-ред таланоovitих у праці і пісні людей, у туж-них думках і гнівних творах зрїла, росла со-бі крила Карпенкова Надія.

С. Закуцїло

СКВУ ПРОПОНУЄ ДОПОМОГУ ЖЕРТВАМ ПОВОДІ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

Виніт (СКВУ) — ПІК). Як відомо, в першій поло-віні червня ц. р. велика повідь навїстїла ряд районів Івано-Франківської, Чернівецької, Львівської та Закар-патської областей. За офіційними інформаціями повідь знищила десятки сіл, сотні житлових і громадських бу-дівель, підприємств. "Розбухана стихія", — писала "Радянська Україна", — зруйнувала ряд мостів, роз-мила на деяких ділянках залізницї й шосейні шляхи. Вийшли з ладу деякі лінії електропередач і зв'язку. Вода залила великі площі посївів, лук і пасовищ".

Не звважаючи на заповнення совєтської преси, що, мовляв, урядові чинники постіпили з усїбїчною допо-могою українському населенню і що "життя входить у нормальне рїчище", з України наспївають все нові-вістки про важке положення населення в згаданих об-ластях. У вислідї повідї тисячі родин втратили все своє майно.

У зв'язку з цим Президія Секретарїату СКВУ звер-нула до Генерального Секретаря Об'єднаних Націй і до Економічної та Соціальної Ради ООН з пропозицією зорганїзувати допомогу потерпілим у поводї, інформую-ючи, що в системі СКВУ є харитативно-допомогова служба, яка готова зайнятися такою допомогою.

ЯК БОРОТЯСЯ З ГУРАТАНАМИ

Як боротися з таїфунами, гуратанами і торнейдо? Вичерпну відповідь на це питання дало недавно ра-діо Лекінгтї, коментуючи наближення гуратану, "Біо-лія" до узбережжя Китаю, "Для того, щоб успішно бо-ротися проти цього гуратану, — поїнформувала радіо-вислїзня, — ми повинні якомога вище підняти черво-ний прапор ідей голови Мао і старанно перестудїюва-ти його думки про культурну революцію".

XVIII ВСЕАМЕРИКАНСЬКИЙ ЗДВИГ СУМА

XVIII Здви́г СУМА відбувся на сумівській оселі в Еленвіллі в днях 30 і 31 серпня з участю 1.420 сумівців, сумівок та гостей, кількість яких встановлювано на десять тисяч.

Почався Здви́г вполудне в суботу піднесенням прапорів і відігранням українського і американського гімнів. Відкрив Здви́г його командант, кол. поручник УПА Лев Футала, після чого писар команди Здви́гу К. Васи́лик прочитав програму.

Неділя 31 серпня започаткована була Архисрейською Службою Божою, що її відправив Преосв. Кир Йосиф Шмондюк в послуженні о. монс. Е. Монастирського й о. В. Федаша. Владика вітав капелян СУМА впр. о. Любомир Гузар. Співав сумівський хор. Службу Божу для православної молоді правив о. І. Ткачук.

Маніфестаційну частину відкрив Лев Футала, підкреслюючи, що Здви́г відбувається з нагоди 40-річчя ОУН, 20-річчя СУМА і 10-річчя смерті провідника ЗЧ ОУН сл. п. Степана Бандери під гаслом „Здобудеш Українську Державу”. Головну доповідь виголосив Голова Головної Управи СУМА мгр С. Гановський. Усні привіти склали: ред. І. Білинський від УККА, ген. П. Шандрук від I Дивізії УНА, М. Грицьков'ян від Т-ва кол. Вояків УПА і Організацій Визвольного Фронту. Письмові привіти прислали: Йх Блаженство кардинал Йосиф Сліпий, Архiepіскоп Іван Вучко, Митрополит А. Сенишин, спец. асистент Президента Ніксона, Джеймс Коф, губернатори, сенатори і конгресмени, українські центральні установи, Провід ОУН, ЦК АВН, СУМ і ін. Участь в Здви́гу приймали колишній довголітній голова ГУ СУМА Мих. Фурда і кол. голова ГУ СУМА проф. С. Вожаківський.

Дефіляду 35 Осередків СУМА очолював перший в ЗСА Осередок СУМА ім. УПА в Філядельфії та прапроносний Осередок СУМА ім. ген. Т. Чупринки в Нью Йорку. Під час дефіляди грала оркестра СУМА з Чикаго.

Мистецька частина Здви́гу почалася монтажем-містерією укладу С. Кури́ла у виконанні членів Вишкільного Табору. Хор під управою М. Дя́боги відспівав кілька пісень, а епопею Маморського „Слово про ліс” виконали сумівці й сумівки. У збірних вправах укладу проф. Ори́щина брали участь 578 осіб. На закінчення маніфестаційної частини маестро В. Ласовський проголосив першунів мистецької самодіяльності, а ред. Д. Чайковський роздав свідоцтва 348 учасникам Вишкільного Табору.

Спортові змагання з копаного м'яча Чикаго — Рочестер закінчився з вислідом 1 : 0 і юнацького доросту Йонкерс — Трентон 1 : 1. У змаганнях з відбиванки між дівочими гуртками перше місце зайняв Гартфорд, друге — Парма, Огайо, третє — Пассейк. Між дружинниками перше місце зайняв Йонкерс, друге Воффало, третє Ньюарк.

Увечері відбувся концерт мистецької самодіяльності під проводом маестра С. Кури́ла. Танцювали юнаки з Сиракюз, з Рочестеру та з Філядельфії. „Соловейки”

з Філядельфії — Леся Романець і Маріянна Гомонюк проспівали три настроєві пісні при фортепіановому супроводі мистецької керівниці проф. Зої Полевської.

В суботу 30 серпня увечері на площі відбувся великий концерт, в якому взяли участь: оркестра Осередку СУМА з Чикаго у складі 50 осіб під кер. Мих. Го́ліяна, танцювальний ансамбль „Верховинці” Осередку СУМА з Нью Йорку під кер. О. Гензи, хор і оркестра Осередку СУМА у Трентоні під проводом проф. В. Тритяка, танцювальна група молодшого юнацтва Осередку СУМА у Філядельфії, секстет юначок з музичного тріо Відділу Юнацтва СУМА в Обурн під кер. Мих. Дя́боги, співочий гурток ст. юначок Осередку СУМА з Чикаго під кер. п-ні Слави Галан, співочий гурток „Гомін України” Осередку СУМА з Дітройту під кер. проф. К. Цепенди.

На закінчення відбувся вокально-деклямаційний монтаж „Славень Народові — Героеві” укладу С. Кури́ла. 240 сумівців і сумівок рецитували поеми Л. Полтави, М. Боеслава та інших поетів з участю духової оркестри. Хор вишкільного табору під проводом М. Дя́боги відспівав „Гей маршують”.

З СОВЕТСЬКИХ ВИДАНЬ

НОВА КНИЖКА НАКЛЕПІВ

Львівське видавництво „Каменярь”, що спеціалізується на виданнях пашквілів Галана й компанії, випустило нову „наукову працю” Володимира Замлинського п. з. „Шлях чорної зради”. Як легко догадатись, в очах московсько-большевицького слуги таким шляхом ішли і йдуть „українські буржуазні націоналісти”.

Найбільший „злочин” українських націоналістів вбачає автор у тому, що вони змагаються за „відрив України від ССРСР”. Платний агент все таки не наважився виявити, що українські націоналісти змагаються також за розвал московської імперії — ССРСР. Сам словник цієї „праці” говорить про себе: „мерзенні зрадники”, „запроданці”, „людоненависники” тощо.

Автор використав майже 300 „історичних джерел”, безоглядно підтасовуючи цитати так, щоб вони були нібито доказами, що українські націоналісти... ненавидять український народ! У рецензії в „Культурі і Житті” з 28 серпня на це видання якийсь О. Петренко, діючи за приказкою „яке йшло, таке й здибало”, вихваляє цю книжку наклепів та спотворень і підносить її до „наукового рівня”. Ось уривок з тієї рецензії:

„Автор показує мерзенне обличчя націоналістичних провідників, ідеологів запроданства. Коновалець і Мельник, що чинили криваву розправу над революційними арсенальцями в Києві, Бандера, Стецько, Донцов, писану якого, що проголошувала вбивство, зраду, підступництво, ставиться за взірць”.

У цьому виданні аж кишить від прізвищ Гітлера та

Муссоліні, з якими Москва завжди намагається пов'язати Український Націоналістичний Рух, щоб позбавити українську людину власного думання і власних дій. Немало уваги присвятив автор цієї книжки Українській Католицькій Церкві, всіляко намагаючись спотворити велику постать Митрополита Андрея Шептицького. У московського найманця з „Каменяра” і в його рецензента „глибоке обурення викликає розпалювання шовінізму, націоналізму і антирадянщини уніятською церквою і „князем” її Андреем Шептицьким, організованим ним Українським католицьким союзом”. Це в той час, коли всім відомо, що Великий Митрополит дав наказа переховувати жидів та людей інших національностей від переслідувань фашистами в стінах св. Юра.

Автор і рецензент вважали за потрібне проголосити, що „нині націоналістичне охвістя — на смітнику історії. Та не забувають про нього нові хазяї — німецькі реваншисти, американські, канадські, англійські імперіялісти. Як на початку 20 років, воно відновлює і розгортає діяльність своїх організацій, груп”.

Мова книжки пересипана русицизмами, як „палач”, „Турція”, „Азовське море” тощо, які вже самі показують, хто писав оце „произведеніє”. Очевидно, книжку видано з нагоди 40-річчя створення ОУН, хоч відверто автор цього не сказав.

У каламутному потоці антиукраїнських видань — це ще одна брудна хвиля, призначена на „промивання” мозків українського читача. Але революційно-визвольний процес пішов уже заделеко й заглибоко, щоб його змити в Україні чорнильними хвилями. На Заході „Шлях чорної зради” може справити враження хіба на ідіота.

Леонід Полтава

ТРАКТАТ АКАДЕМІКА САХАРОВА

У нелегально видаваній російською мовою в ССРСР „Хроніці поточних подій” так резюмується виданий в підпіллі, тепер популярний на Заході трактат совєтського академіка А. Сахарова „Міркування про прогрес, мирне співіснування та інтелектуальну свободу”:

„Автор статті, академік, „батько водневої бомби”, робить спробу з позицій науки підійти до світових проблем. Він вказує, що світові загрожує цілий ряд небезпек: атомове знищення, голод половини людства, неконтрольована зміна обличчя землі, загроза інтелектуальній свободі, розвиток расизму, націоналізму, мілітаризму, виникнення диктаторських режимів.

На думку Сахарова, вихід полягає в: усуненні роз'єднаності людства, в зближенні двох економічних систем (ЗСА і ССРСР — ред.), в науково-демократичному підході до вироблення внутрішньої і зовнішньої політики, в інтелектуальній свободі, в допомозі слаборозвиненим країнам коштом різкого зниження воєнних видатків, у додержуванні геогієни. В дусі цих основних настанов акад. Сахаров дає конкретні рекомендації керівництву нашої країни”.

Відповідно на трактат Сахарова є підпільна стаття представників технічної інтелігенції Естонії: „Сподівається чи діяти?”

Автори статті вважають, що Сахаров „покладає неогрунтовано багато надій на науково-технічні та економічні засоби, на добру волю керівників суспільства (читай: уряду і партії — ред.), на здоровий розум людей”, що „він бачить причини і воліє засоби зовнішні, матеріальні, нехтуючи внутрішніми, духовними, політичними, органічними”.

У статті говориться, що необхідне передусім моральне оздоровлення суспільства, бо, зруйнувавши християнські цінності, матеріалістична ідеологія не створила нових. „Це породило суспільство із зовнішнім механічним солідаризмом, насправді ж побудоване на особовості, відчуженій від суспільства, яка відчуває страх перед ближнім, відчуває себе мізерною і самотньою перед державною машиною”. Тож необхідні нові моральні цінності, щоб піднести активність і громадянську відповідальність.

Автори статті вимагають не тільки інтелектуальної свободи, але й політичних свобод, реальної демократизації, а в міжнародній політиці — зречення з доктрини войовничого, агресивного комунізму”.

**

Свій трактат написав академік Сахаров з позицій російського ученого-„ліберала”, що, занепокоєний розвитком світових подій, хоче деяких змін у совєтському суспільно-політичному устрої, але самий той устрій схвалює і приймає як свій власний. В психології цього „вільнодумного” єдиноділимця, оборонця російської імперіялістичної держави, націоналізм, очевидно, інших, не російських народів є таким самим злом, як расизм. Можливо, що й совєтський режим не вважає він за диктаторський, повіривши в його відсталінізацію.

Академік Сахаров — типовий представник тієї сучасної групи російських інтелігентів, яка стоїть в опозиції до деяких потягнень уряду і партії в зовнішній та внутрішній політиці, не знаючи й не бажаючи знати проблем поведених Москвою народів, групи, яка вважає, що в ССРСР національне питання успішно розв'язано.

Тяжко повірити, щоб у своїй підпілній статті-відповіді на трактат Сахарова представники естонської інтелігенції, противники совєтського режиму, дискутуючи з його автором, не згадали про національну свободу, якої позбавлені естонський і інші народи ССРСР.

Отже, треба думати, що і в „самвидаві” — підпілних виданнях, що появляються в Совєтському Союзі, існує подекуди своя власна цензура. Також в інших випусках „Хроніки поточних подій” можна завважати руку цензора, особливо, коли йдеться про події на Україні.

В. С.

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

ДОКУМЕНТИ З ТОГО БОКУ

Справа Б. Кочубієвського

КИЇВ 1968-1969 РОКИ

(В скороченні)

13-16 травня 1969 р. у Києві в Обласному суді відбувався процес у справі Бориса Кочубієвського, народженого 1936 р., інженера, обвинуваченого в тому, що „будучи громадянином ССРСР, систематично поширював наклепницькі вигадки, які ганьблять державний і суспільний устрій ССРСР; він заявляв, нібито радянська держава гнобить і утискує жидів... а також у письмовій формі”.

Офіційно судове засідання було відкритим, але фактично до судової зали не допущено навіть брата підсудного. За спеціальним списком приходили заздалегідь зорганізовані групи людей на чолі з їх керівниками.

Атмосфера нагадувала справу Вейліса*). Допитуючи вагітну дружину Кочубієвського, суддя дорікав їй, що вона знехтувала свій громадянський обов'язок і „продала” свій комсомольський білет за свого мужа. Суддя радив їй підшукати собі іншого мужа.

На завваження свідка Койфмана, що іноді антисеміти хитрують і приховуються, на залі пролунала підтримана загальним сміхом репліка: „Самі ви хитруєте!” Брат Кочубієвського, стараючись дістатися до зали суду через заслону міліції, повторював: „Я його брат, я його брат...” На це один із міліціонерів відповів йому: „Ти не брат, ти жид, ти жид!”

Основним пунктом обвинувачення, яке представляв прокурор Сурков, була промова Кочубієвського в Бабиному Яру про роковини трагедії. Він назвав Бабин Яр символом трагедії жидівського народу. Ці слова розцінив суд як буржуазно-націоналістичну сіоністську пропаганду.

Судовими свідками обвинувачення були секретарі партійних організацій тих установ, у яких працював Кочубієвський, а також службовці МВД. Під час судового процесу деякі свідки обвинувачення відмовились від своїх зізнань, даних на попередньому слідстві. Ці зізнання, як вони твердили, були дані під тиском слідчих органів.

Кочубієвський признав, що говорив про те, що розвиток жидівської культури в ССРСР штучно обмежується. Він заявив, що не вважає висловлювання таких думок за злочин, і не признав себе винним у жадному пункті обвинувачення.

16 травня 1969 р. Борис Кочубієвський був признаний винним за статтею 187, ч. 1 Кримінального кодексу УРСР і засуджений на три роки ув'язнення у виправно-трудових таборах.

*) Судовий процес у Києві, зорганізований царською охранкою і чорносотенцями в 1911 році. Ред.

З останнього слова Б. Кочубієвського

„Громадяни судді! Тепер ви маєте прийняти рішення у моїй справі. Ціллю всього мого життя був, є і буде виїзд з родиною до Ізраїлю. Я ніколи не говорив про державний антисемітизм. Я говорив про відношення до жидів окремих осіб. Я не раз чув не тільки від темних людей, але й від людей з високою освітою: „Гітлерові не можна простити, що він не винищив усіх жидів”.

Але найбільш небезпечні антисеміти потаємні. Я міг би навести приклад, та якщо я вам назву таку людину, то вона порушить проти мене справу за наклеп. Я ж нічого не зможу доказати, і мене засудять.

З моїх родичів фашисти убили батька, діда, бабуню. Моїх діда і бабу вбили антисеміти ще до приходу фашистів.

У моїх розмовах не було проповіді національної ворожнечі. Робітники заводу можуть потвердити, що я маю багато друзів серед росіян і українців. Моя дружина українка. Я гордий, що маю таку дружину, людину високих моральних якостей. У радянській пресі був надрукований вірш Євгенія Євтушенка „Бабин Яр”.

Суддя: Прошу не робити екскурсів в історію літератури!

Кочубієвський: Прошу записати в протокол, що мене перервано, коли я згадав про вірш Євтушенка „Бабин Яр”.

Ви, громадяни судді, сказали, що у нас суд клясовий. Але невже бажання виїхати до Ізраїлю робить людину ворожим елементом? Я говорив тільки про можливість виїзду до Ізраїлю, спираючись на слова Косигіна з 5 березня 1967 року... В Бабиному Яру на мітингу всі обурювались словами одного антисеміта: „Мало їх убили!” Я обурювався разом з усіма. Але цей факт так перекрутили, що вийшло, ніби я говорив: „Усіх нас тут перестріляють!”

Я певний, що цей процес багато дечого вияснить...”

ІВАН СТОЦЬКИЙ

„КЛЕПАЧІВСЬКИЙ РЕЙД”

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ УПА

180 стор., 70 ілюстрацій у тексті,
тверда обкладинка в полотняній оправі
з золотими витисками та кольоровою
обгорткою.

Мистецьке оформлення та ілюстрації

Михайла Михалевича.

Видавництво ЦУ СУМ, Серія „Юнацької
Бібліотеки” ч. 2.

Друкарня УВС, Лондон, рік випуску 1968.
Замовляти в Осередках СУМ, книгарнях та
ЦУ СУМ: 72, Бд. Шарлемань, Брюксельс 4.

ДЕЩО ПРАВДИ ПРО ЦІЛИННІ ЗЕМЛІ

Про хрущовський експеримент на так званих цілинних землях до останнього часу можна було говорити й писати тільки в хвалебному тоні. Але в книжці Ф. Моргуна „Думи про цілину”, що вийшла у 1968 р. в Москві, сказано про цей варварський експеримент багато гіркої правди. Сім мільйонів її накладу розійшлося, зокрема на Україні і Поволжі, протягом дуже короткого часу.

У 1954 році 30-літнього полтавського агронома-буряківника Федора Моргуна запросили до ЦК партії України і запропонували zorganizувати на казахстанській цілині один із перших радгоспів. П'ять років Моргун керував цим радгоспом, а з початку 1964 року до кінця 1965 року був уже начальником Цілинного крайового управління сільського господарства. Блискуча кар'єра! Тепер він на відповідальному партійному пості в Москві.

Моргун має колосальний фаховий і організаційний досвід, бував у Канаді, де вивчав осяги канадійського сільського господарства, знає особливості клімату і географії Казахстану, умовини господарювання в ньому не тільки в масштабі всього краю, але й окремих районів, радгоспів і навіть бригад.

У перших роках, — пише Ф. Моргун, — на цілині все йшло добре. Через два роки здобули першу заслужену перемогу — мільярд пудів збіжжя, бо „в тих тяжких роках додержувалися агротехніки, спеціалісти, хоч і помилялись, але почували себе на землі господарями”.

Віда, — признається він, — почалася з 1958 року: катастрофічно швидко забур'янилися поля, врожай змізерніли, погіршилась якість зерна і підвищилась його собівартість, появилася вітрова ерозія*) ґрунту. Здавалось, що засіви поспіють складаються з вівсюгів.

Вже не згадуючи про агротехніку, він пише, що у травні 1957 року, внаслідок ерозії, вітер приносив ґрунт, перетворений у порошок, за 200 кілометрів, при безхмарному небі, опівдні, автомобілі ходили із засвіченими світлами. А навесні прийшлося навіть закрити летовища.

За 1962-1965 роки від вітрової ерозії загинули посіви на площі 3,9 мільйона гектарів зернових культур, крім того значно обнизився врожай на площі в 12,9 мільйона гектарів. У зв'язку з цим автор посилається на Г. Венета, керівника відділу охорони ґрунтів департаменту рільництва ЗСА, який твердить, що для відновлення верстви ґрунту завгрушки 2,5 сантиметра при доброму рослинному покриві треба від 300 до 1000 років.

Яка ж причина цієї катастрофи? Ф. Моргун пише: „Напередодні посівної кампанії 1958 р. ми одержали категоричний і фатальний для цілини наказ: „жадно-

го гектара ріллі під пари!” Внаслідок цього цілину осідлала монокультура, майже всі староорні землі і густо забур'янені землі стали щороку засівати пшеницею, страх зменшити посівні площі переміг логіку. Ми рубали сук, на якому сиділи.

До того ж відомо, — пише автор, — що жнива в Північному Казахстані затягувались „до білих мух” — до снігу. На пню і у валках, на токах і приймальних пунктах гинули десятки мільйонів пудів збіжжя. Причини? — В радгоспах замало було житла, гостро бракувало камбайнерів і трактористів. Крім того низька платня і недостача жнивварок та комбайнів, які до того ж під час жнив здебільша стояли, бо потребували ремонту. Збіжжя привозили з поля засмічене, мокре, з зеленим підгоном, бо сіяли його пізно і в забур'янену землю.

Як і годиться совєтському авторові, Ф. Моргун, сказавши дещо правди, закінчує свою книжку в оптимістичному тоні, мовляв, помилки минулого направляється, пари запроваджується, за 1954-1965 роки держава вклала в цілинні землі 9,8 мільярда рублів, а продукції одержала на 11,5 мільярда. Цілина, пише він, дала народові не тільки додаткові мільярди пудів хліба, не тільки тисячі тонн м'яса, молока, вовни, яєць — найважливіше те, що до життя покликано нові рільничі райони.

Він, очевидно, не згадує голосів тих авторитетних фахівців сільського господарства, які з огляду на нерентабельність вимагають „закрити цілину”. А таких голосів немало. Не згадує, звичайно, і загубленої мільйонів тисяч своїх земляків, українських хлопців і дівчат, гнаних у пустельні райони Казахстану на безпросвітну нужду, голод і холод. Господарство на цілинних землях можливе лише при рабовласницькій, совєтській системі.

В. С.

ВІДГУК НА „ЛИХО З РОЗУМУ”

Нью Йорк (СКВУ — ПІК). На сторінках впливового „Волл Стріт Джорнел” появилася рецензія на англomовне видання „Лихо з розуму” Вячеслава Чорновола. Автор рецензії, Вілліам Г. Чемберлен, пише, що ця публікація розкриває фальш совєтської пропаганди про те, що Совєтський Союз є братнім союзом народів, добровільним щодо свого характеру, в якому кожна складова республіка має право на вихід зі Союзу.

Рецензент вказує на те, що навіть в умовах совєтського терору українці не припинили боротьби з російським імперіалізмом. Москва, пише він, не може розраховувати на лояльність навіть українських комуністів, доказом чого є згадана праця Чорновола, яку В. Чемберлен дуже рекомендує увазі американського читача.

*) Вітрова ерозія ґрунту в Казахстані — видування його східними та південно-східними вітрами внаслідок оранки, зруйнування поверхневої верстви, скріпленої корінням трав.

МОСКОВСЬКА „ПРАВДА” Б'Є НА СПОЛОХ

Цьогорічний урожай на Україні внаслідок дощової весни був нижчий від середнього. Але з престижних міркувань, либонь, у цьому році большевики в Канаді збіжжя не купуватимуть.

Натомість з алярмуючою передовою статтею виступила московська „Правда” з 23 серпня у зв'язку з підготовою промисловості до наступної зими.

„Тривогу викликає, — сказано в цій статті, — становище в одній із провідних галузей економіки — чорній металургії. Як відомо (?), в минулому році на комбінатах і заводах цієї галузі не було створено на зиму необхідного запасу залізної руди, коксу, матеріалів. Багато металургійних підприємств Уралу, Сибіру і України одержували сировину, як кажуть, „з коліс”, що спричинилося до обниження витоку металу. Тепер запаси сировини і палива на підприємствах далеко нижчі від встановлених норм. Це у великій мірі зв'язано з недостачами в роботі залізничного транспорту... Міністерство шляхів сполучення не виконує встановлених завдань щодо перевозу найважливіших вантажів, від яких залежатиме праця підприємств у зимовому періоді. В 2-му кварталі наша промисловість одержала на 3,5 мільйона тонн вугілля менше, як намічалось. Багато підприємств міністерств вугільної, газової і нафтової промисловості не набрали потрібних темпів виробництва палива... Внаслідок суворих умов минулої зими запаси палива у споживачів значно зменшились.

Ось так „найпередовіша в світі” советська промисловість збирається зустрічати 100-річчя з дня народження її творця В. Леніна.

З СОВЕТСЬКОГО ПОВУТУ

ЗУСТРІЧ З ХУЛІГАНОМ

Проблема зросту злочинності, а зокрема хуліганства непокоїть не тільки Америку. У советській пресі, яка звичайно уникає писати на ці болючі теми, щораз частіше появляються хронікальні замітки і статті, присвячені боротьбі з злочинцями і хуліганями. Ось характеристична розповідь дівчини-комсомолки про зустріч з хуліганом у трамваї, коли проходив він одною з головних вулиць Москви („Комсомольская Правда” з 15 серпня):

„...Зі мною недавно був такий випадок у трамваї. Сиділи дві жінки з пригрудними дітьми, а поруч — здоровило з бичачим карком і, як кажуть, напідпитку. І так дихати нічим, а він ще витягнув цигарки і давай курити. Я йому зробила зауваження, а він посміхнувся і пустив мені дим в обличчя.

— Знаєш, що я з тобою зроблю? На зупинці око виб'ю. Ось тільки вийди!

Я б збрехала, якби сказала, що ні трохи не злякалась. Тим більше, що всі пасажирки нараз якось жалюгідно притиснулись до стін і вдавали, що нічого не сталося. І найгірше, серед цих пасажирів, які „нічого не завважили”, було двоє молодих людей спортивного вигляду, добре одягнених, якими я до цього, скажу не кривчись, любувалась. І замість страху прокинулася в мені одчайдушна злість. Я мовчки підвелась і пішла назустріч хуліганові.

Він не вдарив, а тільки брутально вилаяв мене. І курити перестав. На наступній зупинці вийшов. Мені також треба було виходити. І я вийшла. Він ще раз вилаявся і пішов у протилежну сторону.

Не знаю, що стримало цього здоровила від виконання своєї загрози. На Сході є таке прислів'я: „Серед людей, як і серед звірів, кусаються боягузи”. Дуже буває прикро, коли їх починають боятися. Вони від цього ще більше нахабнішають”.

ДОМАГАЄТЬСЯ СУВЕРЕННОСТІ УССР

У поширеному по Україні „Відкритому листі” до членів рад депутатів трудящих Антін Коваль виступає з конкретними пропозиціями: здійснити державну суверенність УССР, зокрема створити міністерство оборони УССР, якому були б підпорядковані збройні сили СССР, що формуються з населення України, і дозволити існування різних рівноправних партій.

У своєму листі, датованому квітнем 1969, А. Коваль вимагає збільшити виробництво товарів першої потреби, розбудовуючи для цього легку промисловість, підвищити заробітну платню робітників, а також низькооплачуваної частини інтелігенції, дати право селянам виходити з колгоспів й орендувати землю.

А. Коваль вимагає припинити концентрування головних міністерств у Москві, передати керівництво державним і господарським життям урядові УССР, зліквідувати Комітет Державної Безпеки й обмежити владу міліції, створити окремий конституційний суд, що вирішував би питання згідності видаваних урядом законів з конституцією і підготував проєкт нової конституції СССР й УССР, подавши його на загальне обговорення.

Автор „Відкритого листа” вимагає звільнити всіх політичних в'язнів, зліквідувати цензуру, привернути постанови про українізацію державного і громадського життя, що зобов'язували у двадцятих роках, і припинити дискримінацію української культурної спадщини.

Закінчує свого листа А. Коваль вимогою — надати всі права національних меншостей українцям, які живуть в РСФСР та в інших советських республіках, забезпечивши всі права національних меншостей в Україні.

ЧИТАЙТЕ І ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТИЖНЕВИКИ І МІСЯЧНИК

„Шлях Перемоги”, „Гомін України” і „Визвольний Шлях”,

що, стоячи на позиціях українського революційного націоналізму, вносять у життя української еміграційної громади новий багатий зміст і скріплюють перший визвольний фронт, яким є нескорена, вільнолюбна Україна.

Новий Робінзон

(Гумореска)

Важко жити людині на білому світі. Особливо освіченій. Хоча б у межах початкової школи. Читаєш і за голову хапаєшся:

„Ескімоси живуть довго і не знають хвороб; бо не вживають овочів, а живляться виїнятковим м'ясом, переважно сирим, без соли...”

„Людина не може жити без соли, бо в неї розладнається нервова система...”

„Сер Джері Фітцджеральд Віллоубібридж прожив 182 роки, не знаючи хвороб. Він харчувався тільки овочевими стравами і ніколи навіть не нюхав м'яса...”

„Мешканці Гімалаяв — плем'я мнхбпкхнуї — відзначаються високим ростом, здоров'ям, силою і красою. Середній вік мнхбпкхнуїнів становить 130 років. Секрет полягає в тому, що вони весь рік ходять майже голі, зовсім не п'ють води, а смокчуть печерні сталактити і сталагміти...”

„Не зловживайте мінеральною водою. Вона радіоактивна...”

„Пийте пиво з раками!”

„Солодкуватість м'яса раків пояснюється тим, що вони живляться гниючим падлом, яке попадає з каналізації у річку...”

„Що таке кухоль пива? Порушення кровобігу, серцева недостатність. Так зване „пивне серце” забезпечує вам...”

„Той, хто ходить без капелюха, власне, намагається передчасно полисити...”

„Під капелюхом голова пріє, руйнується мікроструктура шкіри, а волосні мішечки відмирають. Якщо вам до вподоби лисина в тридцять років, не знімайте з голови капелюха...”

„Яйця — це небезпечне білкове захворювання...”

„Цукор — це гіпертонія, артеросклероза, інфаркт міокарда...”

„Ми звикли вранці випити чашечку чорної кави або склянку чаю. А тим часом наркотики, які містять чай і кава...”

„Розповідають, що в XVIII столітті один французький учений поклав собі з'ясувати, яка отрута вбиває скорше — чай чи кава. Він домігся дозволу провести досліди на злочинцях, приречених до страти. Одному в'язневі почали давати по три склянки чаю щоденно, другому — таку ж кількість кави. Перший прожив 70 років, другий — 80. Учений не пив ні чаю, ані кави, але не дожив до кінця експерименту, бо сконав на 62 році життя...”

„Наручний годинник — елегантна і зручна річ...”

„Нині входять у моду кишенькові годинники, що їх носили наші діди. Це не випадково. Адже годинники випромінюють радіоактивну енергію, що іноді призводить до ампутації руки...”

„При важкому хронічному виснаженні або дистрофії особливо корисно харчуватися ніжним курячим м'ясом і курячими бульйонами...”

„Колись було з'ясовано, що миші — носії туляремії, холери і чуми. Виявляється, не менш небезпечні для людини здавалося б безневинні звичайні кури. Наукою доведено, що кури — носії ракових захворювань...”

Коли автори оздоровчих статей залякали мене на смерть, я плюнув на все і переселився на безіменний острів у Тихому океані. Живу прекрасно. Дихаю морським повітрям. Сплю у затінку пальм босий і голий. Харчуюся за прикладом китів, які відзначаються ростом, здоров'ям і довголіттям, бо живляться лише плянктоном. Води в рот не беру.

Це напрочуд зручний острів у всіх варунках. Він до того зручний, що незабаром на ньому навіть почнуть випробовувати новітню зброю. Про це вже оголошено...

Ю. Я.
(„Дніпро”)

ПРИЙМАЄМО ЗАМОВЛЕННЯ НА КНИЖКИ НАШИХ ІСТОРИКІВ:

ПРОФ. О. ОГЛОБЛИНА і ПРОФ. М. ЧУБАТОГО.